

In dit nummer:

EEN UITGAVE VAN DE PROVINCIE OVERIJSEL

NOVEMBER 2024

1 Provincie onmisbare speler in het sociale veld

8 Wetenschappelijk klankbord voor Sociale Kwaliteit

11 LHBTI'ers en hun geloofsgenoten: hoe vinden zij elkaar?

14 Profvoetbalclubs helpen burgers op weg in de samenleving

18 Koersen op vitale provincie en betaalbare zorg

30 Jonge Vrijwilligers: jong geleerd, oud gedaan!

Evaluatiekrant sociale kwaliteit

Sociale Kwaliteit heeft rol van aanjager en verbinder

Provincie onmisbare speler in het sociale veld

De provincie zette de afgelopen jaren vol enthousiasme in op haar sociale agenda. Er is veel ontwikkeld: stevige netwerken, nieuwe instrumenten en aanpakken. Nu is borging nodig. Omdat de provincie vooral aanjager en kennisverbinder wil blijven, moeten anderen daar het stokje overpakken. De provincie wil zich de komende tijd meer richten op kennisgroei en -uitwisseling en heeft de banden met kennisinstellingen aangehaald. Partners en initiatieven hebben veel waardering voor de inzet van de provincie in de rol van aanjager en verbinder. Tegelijk is dringend behoefte aan continuïteit. Dat vraagt om scherpe(re) keuzes.

In dit artikel zetten we de belangrijkste ontwikkelingen en projecten vanaf medio 2023 op een rij, met het uitvoeringsplan 2023-2024 als basis. De vijf thema's van de sociale agenda zijn sport en bewegen, inclusie, (positieve) gezondheid & preventie, sociale ontmoeting en het versterken van maatschappelijke initiatieven en vrijwilligerswerk. We sluiten af met een korte beschouwing op leerpunten, feedback van partners en uitdagingen voor 2025 en 2026. Voor die periode verschijnt een nieuw uitvoeringsplan.

Doorgaande lijn, andere accenten

De sociale agenda werd vastgesteld door de vorige coalitie en loopt tot en met 2026. De vijf speerpunten

blijven onverminderd actueel, maar de huidige coalitie legt andere accenten. Er moet bijvoorbeeld meer aandacht komen voor de 'witte vlekken' in de provincie, staat in het coalitieakkoord Schouder aan schouder. Dat zijn plekken waar de leefbaarheid onder druk staat en er niet of nauwelijks initiatieven zijn.

Lees verder op volgende pagina.

Het beleid Sociale Kwaliteit heeft ook een nieuwe bestuurlijke ‘eigenaar’ gekregen in de persoon van Tijs de Bree (PvdA). Hij hanteert een meer zakelijke bestuursstijl en wil de rol van de provincie op het sociale domein afbakenen. “Ik heb nooit twijfel over het nut van alle mooie en uiteenlopende dingen die Sociale Kwaliteit doet. Ik stel wel de vraag: waarom nemen wij hier een rol?” In het artikel [Ik help zoeken naar scherpere in onze rol](#) (zie pagina 6) maken we nader kennis met hem.

Kennis wordt belangrijker

Veel lopende projecten, samenwerkingsverbanden en initiatieven beginnen vruchten af te werpen. Borging is nu aan de orde. Daarmee groeit de behoefte aan kennis: over de impact, de succesfactoren, de opschaalbaarheid en toekomstbestendigheid. Voor de provincie moet dat niet alleen antwoord geven op de vraag: ‘doen we dingen goed?’ maar ook: ‘doen we de goede dingen?’

Resultaten meer zichtbaar maken

De uitdaging hierbij is dat de impact van sociaal beleid niet zomaar in cijfers te vangen is. Sociale Kwaliteit denkt dat de Social Handprint hierbij kan helpen. De Social Handprint vragenlijst maakt inzichtelijk hoeveel een organisatie of initiatief bijdraagt aan de Sustainable Development Goals, zeventien doelen om van de wereld een betere plek te maken. Een rekenmodel vertaalt dat vervolgens in euro's. Het vergt tijd en denkwerk om de vragenlijst in te vullen. “Dat kan een drempel zijn voor kleine initiatieven en verenigingen”, denkt Lidy Noorman, één van de vier provinciale Initiatievencoaches. Het kost wat tijd, beaamt een aantal organisaties die we spraken. Verder zijn ze vooral positief over de Social Handprint en de financiële impuls die eraan gekoppeld is. Meer hierover in het artikel [Maatschappelijke opbrengsten in beeld](#) (zie pagina 26).

Wetenschappelijk klankbord

Een nieuw kennisinitiatief is de samenwerking met drie lectoren en een hoogleraar op het gebied van sport, (Positieve) Gezondheid en vrijwilligerswerk. Zij verbinden

zich een jaar lang aan Sociale Kwaliteit en zorgen voor inspiratie, reflectie en advies. Tijdens de startbijeenkomst op 12 juli gaven ze al belangrijke aandachtspunten mee voor het uitvoeringsplan 2025-2026. Belangrijk is ook het ‘practoraat’ (het expertisepplatform van het mbo) en het vmbo nog aan te haken. Maak kennis met de experts van het Academiehuis in het [Wetenschappelijk Klankbord voor Sociale Kwaliteit](#) (zie pagina 8).

Een sociale omgevingsvisie om trots op te zijn

Sociale Kwaliteit kan terugkijken op een aantal bijzondere mijlpalen. Bijvoorbeeld dat de speerpunten van de sociale agenda bijna één op één terug te vinden zijn in de tekst van de Nieuwe Omgevingsvisie. Programmaleider Raymond Damhuis en zijn team zijn terecht trots dat Sociale Kwaliteit hierin een van de vier rode draden is, naast Ruimtelijke Kwaliteit, Gezondheid en Duurzaamheid. Het is een bevestiging dat alle taken van de provincie een sociale component hebben, of het nu gaat om ruimtelijke ordening, klimaat, water, natuur of mobiliteit.

Een impuls voor vrijwilligerswerk

Een andere mijlpaal is een extra impuls voor vrijwilligerswerk. Veel organisaties en verenigingen hebben het moeilijk om nieuwe en vooral jonge vrijwilligers aan zich te binden. Tegelijkertijd moet de samenleving steeds meer zelf opvangen, bijvoorbeeld via mantelzorg of in de ondersteuning van kwetsbare groepen. Er is een groeiende vraag naar zorg terwijl het aantal zorgprofessionals juist afneemt. Dat doet een groter beroep op vrijwilligers en mantelzorgers.

Provinciale Staten stelde daarom in 2023 één miljoen euro beschikbaar om integraal knelpunten in het vrijwilligerswerk aan te pakken. Dit bedrag komt boven op de miljoen euro van de Statenmotie Vrijwilligers cruciaal voor Overijssel uit 2022. Meer hierover in [Provincie koestert ‘cruciale krachten’](#) (zie pagina 28).

Jongeren verleiden

Een derde mijlpaal die aandacht verdient, is de 7,2 miljoen euro uit de landelijke subsidiepot voor maatschappelijke

diensttijdtrajecten (MDT) welke naar Overijssel is gehaald. Sociale Kwaliteit heeft jongerenorganisaties geholpen hun krachten te bundelen en dat heeft twee succesvolle gezamenlijke aanvragen opgeleverd. De subsidie is toereikend voor 1.800 MDT-trajecten in West-Overijssel en 1.800 in Twente tot en met 2026. Hoe het daarna verder gaat is onzeker: het kabinet wil het landelijk MDT-actieprogramma niet meer financieren. In het artikel [Jonge vrijwilligers: jong geleerd, oud gedaan](#) (zie pagina 30) passeren de MDT en andere projecten voor jonge vrijwilligers de revue.

Sport & bewegen

Het Overijssels Sport- en beweegakkoord loopt eind 2024 af. Uit een adviesonderzoek blijkt dat er meer behoefte is aan regionale sport- en beweegakkoorden dan aan een nieuw provinciaal akkoord. Een andere conclusie is dat het Sportnetwerk Overijssel (SNO) zijn bestaansrecht als netwerkorganisatie heeft bewezen. Mijlpalen op sportgebied zijn onder meer de bijzondere samenwerking tussen de maatschappelijke afdelingen van FC Twente, Go Ahead Eagles, PEC Zwolle en Heracles en het goed bezochte evenement Overijsselse Sportontmoeting. Lees hierover meer in de artikelen [Samen werken aan de vitaalste provincie](#) (zie pagina 12) en [Profvoetbalclubs helpen burgers op weg in de samenleving](#) (zie pagina 14).

Gezonde provincie

Sociale Kwaliteit is nu een paar jaar partner in de regionale samenwerkingsverbanden Postief Gezond IJsselland, Salland United en Twentse Koers. Vitaal Vechtdal is daar in 2023 bijgekomen. Met onder meer ziektekostenverzekeraars, GGD en gemeenten zijn financiële afspraken gemaakt om nieuwe aanpakken op te zetten en de samenwerking te coördineren. Denk aan de uitrol van de Overijsselse varianten van Welzijn op recept: Waar is Wally en Samsam. De provincie is verbinder tussen de verschillende netwerken om de uitwisseling van informatie, kennis en werkzame oplossingen te stimuleren.

“De netwerken staan, mede doordat wij ze een duwtje in de rug hebben gegeven. Nu is het goed om te kijken

op welke manier we betrokken willen blijven”, aldus Sanneke Snuverink, strategisch adviseur Sociale Kwaliteit. De middelen uit het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) helpen de gemeenten en de partijen in de zorg en het sociaal domein de samen ontwikkelde oplossingen te borgen. Daarmee kan de provincie uit de rol van trekker en financier om zich weer meer te richten op het aanjagen van overstijgende thema's, innovatie en kennisdeling. In de artikelen Koersen op vitale provincie en betaalbare zorg zoomen we in op de regioaanpak.

Verbinding tussen domeinen

De afgelopen periode zijn naast de regioaanpak verschillende nieuwe projecten gestart of opgeschaald met een subsidie van Sociale Kwaliteit. Het zijn mooie voorbeelden van hoe verbinding tussen de verschillende domeinen zorg, welzijn, onderwijs, cultuur en arbeidsmarkt kan bijdragen aan gezondheid, sociale ontmoeting en je plek vinden in de maatschappij. Speciaal voor jongeren, mensen met psychische klachten en ouderen. Lees hierover de artikelen over [Goed thuiskomen met WelThuis](#) (zie pagina 17) en [Een stevig netwerk van welzijn, zorg, cultuur en sport voor ouderen](#) (zie pagina 22).

Sociale ontmoetingsplekken

Om bij te dragen aan de toekomstbestendigheid van sociale ontmoetingsplekken in wijken en dorpen, heeft Sociale Kwaliteit de Sociale Hypotheek bedacht. Dat is een groot succes: het budget van 1,8 miljoen euro voor 2023 en 2024 was al begin zomer 2024 op. “Maar liefst 58% van de aanvragers had nog nooit eerder een sociale hypotheek aangevraagd”, aldus een tevreden Tessa van Deventer, adviseur op dit onderwerp. Tegelijkertijd was er minder vraag naar de Leergang Huswerk (de opleiding over exploitatie, communicatie, programmering en vrijwilligers voor bestuurders van sociale ontmoetingsplekken). Lees meer over de resultaten en ervaringen van aanvragers in artikel [Maatschappelijke opbrengsten in beeld](#) (zie pagina 26).

Maatschappelijke initiatieven

De provincie is een actieve supporter van maatschappelijke initiatieven. Met onder meer initiatievencoaches, een crowdfundingplatform en een Fondsenfestival helpt Sociale Kwaliteit initiatiefnemers hun plannen te realiseren. Op de website Samen voor elkaar zijn inmiddels zo'n twintig geslaagde crowdfundingacties te vinden. “Na de eerste pilot is het aantal acties verdubbeld”, vertelt Melanie Tuasuun, bedenker en coördinator van het provinciale crowdfundingplatform. Wat opvalt: vrijwel alle initiatieven halen meer op dan hun streefbedrag. “Het levert meer op dan geld alleen, het creëert betrokkenheid en het laat zien dat er draagvlak is voor jouw initiatief”, aldus Else Hazeleger van Voor je buurt. Samen met de provincie helpt zij initiatiefnemers met crowdfunding. “Alle lof naar de provincie als aanjager. Ze toont lef met dit initiatief.” Lees meer hierover in het artikel [Crowdfunding voor een betere buurt](#) (zie pagina 27).

Initiatievencoaches

Steeds meer initiatieven en gemeenten weten de initiatievencoaches te vinden, vaak via mond-tot-mondreclame. In 2023 hebben ze 385 initiatieven geholpen met advies, informatie, contacten en kleine, maar voor de initiatieven vaak zeer betekenisvolle geldbedragen vanuit het handgeld dat elke initiatievencoach heeft. In de eerste helft van 2024 waren er al 265 hulpvragen. “Initiatieven hebben veel behoefte aan ondersteuning die wij kunnen bieden. De gemeente en andere organisaties hebben niet altijd de capaciteit of het netwerk daarvoor,” merkt Maarten Bomans, initiatievencoach in het Vechtdal. Initiatievencoaches maken in hun werk de ‘vertaalslag van beleid naar de straat’, vult de Twentse initiatievencoach Lidy Noorman aan, “en helpen de afstand provinciaal-lokaal te overbruggen.” Wat de initiatievencoaches betreft mogen Sociale Kwaliteit en andere beleidsafdelingen daar nog meer gebruik van maken.

Fondsenfestival

Het fondsenfestival Samen voor Elkaar beleefde in november 2023 een tweede, zeer goed bezochte editie.

Twee keer zoveel deelnemers (120) als in juli 2022 wisten de weg naar de Trefkoele in Dalfsen te vinden. Ze konden op de fondsenmarkt kennismaken en ‘speeddaten’ met diverse fondsen en workshops volgen. Het Fondsenfestival is een idee van Sociale Kwaliteit, het VSB-fonds en Stimuland. “We willen zo laagdrempelig mogelijk zijn, zodat mensen met een goed maatschappelijk initiatief weten dat ze bij ons kunnen aankloppen”, legt Brigitte Coté, regio-adviseur bij het VSB-fonds uit. Een nieuw Fondsenfestival staat op de planning.

Vrijwilligers

Sociale Kwaliteit heeft de afgelopen jaren goed geluisterd naar de noden en behoeften in de vrijwilligerssector. Naast jongeren en kwetsbare vrijwilligers zijn bestuurlijke vrijwilligers en mantelzorgers een belangrijke doelgroep. In het artikel Provincie koestert ‘cruciale krachten’ gaan we uitgebreid in op het vrijwilligersbeleid van de provincie en de projecten die dankzij Sociale Kwaliteit opgestart of verbreed konden worden. Een mooi voorbeeld daarvan is @ease, waarin jonge vrijwilligers op een laagdrempelige manier mentale support aan psychisch kwetsbare jongeren geven. Lees hierover in het artikel over [mentaal welzijn voor en door jongeren](#) (pagina 25).

Lees verder op volgende pagina.

[Klik of scan hier voor Sustainable Development Goals](#)

[Klik of scan hier voor Social Handprint](#)

Inclusie rode draad

Sociale Kwaliteit beschouwt het thema inclusie als rode draad door al haar activiteiten. Inclusiviteit is vaak een subsidievoorwaarde. Naast fysieke en financiële toegankelijkheid geldt dat iedereen zich veilig en welkom kan voelen om ergens te zijn of aan mee te doen, ongeacht afkomst, levensovertuiging of genderidentiteit en seksuele oriëntatie.

Op die laatste twee thema's is wel wat te winnen in Overijssel, blijkt uit de Welzijnsmonitor LHBTIQA+. Meer daarover in [Inclusie: werk aan de winkel \(zie pagina 10\)](#). Daarom subsidieerde Sociale Kwaliteit de campagne 'Geloof en Liefde', om verbinding en begrip tussen kerken en de LHBTI-gemeenschap te stimuleren. Projectleider Linda Zuidhof en inclusie-adviseur Anouk Ganseij vertellen hierover in [LHBT'ers en hun geloofsgenoten: hoe vinden zij elkaar? \(zie pagina 11\)](#).

Tot zo ver een beknopte beschrijving van de activiteiten van Sociale Kwaliteit in de afgelopen periode (medio 2023 – medio 2024). Hierna rapporteren we reflecties op de inzichten van zowel intern betrokkenen als externe partners over het beleid en de rol van Sociale Kwaliteit, de samenwerking, krachten, verbeterpunten en de uitdagingen op termijn.

Het net ophalen

Het team van Sociale Kwaliteit heeft de afgelopen periode pas op de plaats gemaakt. De visie en stijl van de 'nieuwe' portefeuillehouder, personele veranderingen en de aanloop naar een nieuw tweejarig uitvoeringsplan gaven aanleiding om 'het net op te halen', de opbrengst te wegen en de koers aan te scherpen. Conclusie is dat Sociale Kwaliteit soms een te uitvoerende rol heeft. Dat is qua capaciteit niet haalbaar en ook niet wenselijk, constateert het team.

Tegelijkertijd zijn er zorgen over de uitvoeringscapaciteit in het veld. Een project of opdracht kost vaak meer tijd dan gepland. Programmaleider Damhuis merkt dat het gat van de verdwenen regionale steunfuncties op het gebied van sport, zorg en welzijn moeilijk op te vullen is door organisaties, vrijwilligers of (semi-)commerciële partijen. Ook in netwerken en samenwerkingsverbanden is het woekeren met de beschikbare uren. Damhuis: "We proberen dat via kennisverbinding te compenseren, maar je hebt mensen nodig die het handen en voeten geven."

Aandacht voor interne samenwerking

Interne samenwerking blijft een punt van aandacht. Bijvoorbeeld rond het thema vrijwilligerswerk. De eerste stap is gezet met het beleidoverstijgende plan voor de aanpak van knelpunten in de vrijwilligerssector. De integrale samenwerking moet zich nu gaan bewijzen in de praktijk. Datzelfde geldt bijvoorbeeld voor de samenwerking met het programma Leefbaar Platteland. Het beleid voor sociale ontmoetingsplekken heeft veel raakvlakken met dit programma. "Wanneer Leefbaar Platteland zich richt op voorzieningen en vastgoed, kan Sociale Kwaliteit meer op de 'zachte kant' van ontmoeting gaan zitten. Het financieren van dorpsplannen loopt voortaan ook via Leefbaar Platteland. Maar bij het realiseren daarvan speelt Sociale Kwaliteit natuurlijk weer een rol. Goede afstemming is dus noodzakelijk. Dat gebeurt al, maar daar kunnen we elkaar nog beter in vinden", aldus programmaleider Simone Adema.

Partners geven feedback

Uit de evaluatiegesprekken met mensen in 'het veld' komt veel waardering voor de inzet van de provincie. De provincie slaagt er goed in om organisaties en kennis bovenlokaal en over domeinen heen te verbinden. Dat kan zij mede door haar relatief onafhankelijke positie, overstijgende blik en vermogen om mee te bewegen met de ontwikkelingen in

het veld. Henk Bloten, vanuit Proscop betrokken bij Vitaal Vechtdal: "Wij zien dat gemeenten ook naar de provincie kijken als er beweging nodig is. Die ontstaat niet altijd vanzelf."

Als aanjager weet de provincie netwerken en initiatieven een stevige impuls te geven. Gerria Toeter, wethouder in Raalte en voorzitter van het VNG-platform Sociaal Domein Overijssel: "We zien dat veel initiatieven beter van de grond zijn gekomen omdat de provincie daar oog voor had en middelen beschikbaar stelde. Dat doet echt wel iets met leefbaarheid in met name kleine kernen. Ik hoop dat de provincie en de gemeenten elkaar goed blijven vasthouden en elkaar versterken, zodat we kunnen blijven aanhaken op nieuwe initiatieven en ontwikkelingen. Dat was de kracht van het beleid in de afgelopen jaren."

Benaderbaar en toegankelijk

Partijen die projecten en opdrachten uitvoeren, ervaren de medewerkers van Sociale Kwaliteit als zeer benaderbaar en toegankelijk. Jonathan van Benthem (FC Noaber): "Ik kan gewoon bellen of appen om even te sparren. Ik had van tevoren niet kunnen denken dat ze zo flexibel zijn." Wel heeft een aantal partners door het verdwijnen en wisselen van vaste contactpersonen een radiostilte ervaren en is het even zoeken om de verbinding weer te leggen.

Uit het veld komt verder de suggestie om meer op doelen te sturen en minder op de uitvoering en de output. Dat kan door minder opdrachten te verstrekken en in plaats daarvan een subsidieregeling open te stellen. Organisaties kunnen dan zelf invullen hoe en met welk resultaat ze bijdragen aan bepaald beleidsdoel. Zo doet subsidiefinanciering meer recht aan de autonomie, kunde en creativiteit van de organisaties. Met een nieuwe, brede aanjaagsubsidie 'Vernieuwing Sociale Kwaliteit' komt Sociale Kwaliteit al een deel aan deze wens tegemoet.

Zorgen over continuïteit

Tot slot: het thema waarmee vrijwel alle organisaties, initiatiefnemers en netwerken worstelen: financiële en politieke continuïteit. Er zijn altijd wel projectsubsidies te vinden voor het ontwikkelen en implementeren van nieuwe ideeën. Maar structurele financiering om nieuwe werkwijzen standaard op te nemen in de dienstverlening en samenwerking is veel lastiger. Dat geldt vooral bij domeinoverstijgende samenwerking en preventieve aanpakken.

Initiatiefnemers en organisaties kijken bezorgd vooruit. Het ravijnjaar voor gemeenten in 2026 valt samen met het aflopen van de IZA- en GALA akkoorden. De landelijke MDT-regeling wordt niet verlengd en van het huidige kabinet zijn vooralsnog geen grote investeringen in sport en bewegen te verwachten. Dat roept vragen op zoals: hoe houden we alles wat we de afgelopen jaren hebben opgebouwd in stand? En in het verlengde daarvan: hoe verhoudt zich dat tot de rol van aanjager en verbinder?

De uitdagingen: continuïteit en uitvoeringskracht
Sociale kwaliteit heeft zich ontwikkeld tot een onbetwist onderdeel van het provinciale beleid. Na jaren van actief meebouwen aan werkwijzen op netwerk- en projectniveau, investeren in voorzieningen en inzichten om de sociale kwaliteit te verbeteren, wil de provincie zich meer toelleggen op de rol van aanjager en (kennis)verbinder. Dat betekent: investeren in ontwikkeling, opschaling en kennisdeling op kleine (initiatieven) en grote schaal (bovenlokale projecten en regionale netwerken). Tegelijk geven externe partners aan dat er vooral dringende behoefte is aan continuïteit en aan voortbouwen op het bestaande.

De uitdaging voor de provincie is om samen met de partners (gemeenten, verzekeraars, fondsen en maatschappelijke organisaties) te zoeken naar meer balans tussen wat uitvoerende partijen structureel nodig hebben en de manier waarop de financiering nu is geregeld. Tijdelijke financiering heeft als risico dat wielen steeds opnieuw uitgevonden worden en dat energie en kwaliteit verloren gaan in de voortdurende zoektocht naar geld.

Provincie onmisbare speler

Daarnaast is er nog de forse uitdaging dat de uitvoeringscapaciteit 'in het veld' nu al onder druk staat. Het zal lastiger worden om de ambities op het gebied van sociale kwaliteit te verwezenlijken. Door het aankomende financiële 'ravijnjaar' voor gemeenten zal de uitvoeringscapaciteit verder afnemen. En de vraag is waarin het kabinet, behalve in de MDT-regeling, nog meer het mes gaat zetten. Samen met de partners zal de provincie moeten zoeken naar manieren om datgene te behouden wat de afgelopen jaren is opgebouwd, zich in de praktijk bewezen heeft en waarvan Overijsselaars de vruchten plukken. Want de provincie is inmiddels een niet meer weg te denken en onmisbare speler in het sociale veld.

Meten en weten, tellen en vertellen

In deze krant leest u voornamelijk de kwalitatieve resultaten van het programma Sociale Kwaliteit. Valt er dan niets te meten als het om sociale kwaliteit gaat? Zeker wel. Hieronder presenteren we cijfers over de betrokkenheid bij de samenleving, inclusie en bewegen. De cijfers zeggen weinig over de effecten, maar wel iets over de context van het programma.

Overijsselaars participeren actief in de samenleving

Een van de kwantitatieve instrumenten voor beleidsmonitoring is het Burgerpanel. Een keer in de zoveel tijd vult een representatieve groep Overijsselaars een (digitale) vragenlijst in. Onderwerpen variëren van economie en politiek tot sociaal en vrije tijd. Zo krijgt het burgerpanel vragen over maatschappelijke betrokkenheid voorgelegd.

Overijsselaars blijken relatief meer te participeren dan de Nederlandse bevolking als geheel. Maar sinds de coronajaren kruipt Nederlands gemiddelde naar het Overijssels gemiddelde. De verschillen zijn nog maar klein. In de cijfers zien we ook het Overijsselse noaberschap en samenhang met de buurt terug.

1. Maatschappelijke betrokkenheid (2024)	Overijssel	Nederland
Actief meedoen in de samenleving	45%	43%
Actief als vrijwilliger	44%	43%
Actief met mantelzorg	30%	34%
Lid van een vereniging/organisatie	39%	38%
2. Sociale samenhang (2024)	Overijssel	Nederland
Noaberschap ervaren in eigen buurt	59%	47%
Ervaren sociale cohesie (rapportcijfer)	6,3	6,0
Wekelijks contact met familie/buren/vrienden	86%	85%
Wonen in een prettige buurt met veel saamhorigheid	45%	43%
Buren gaan prettig met elkaar om	73%	66%
Thuisvoelen bij de mensen die in je buurt wonen	60%	55%
3. Inclusie (2024)	Overijssel	Nederland
Ik vind dat iedereen gelijke kansen heeft om deel te nemen in de samenleving	51%	49%
Ik voel mij onderdeel van de samenleving	74%	67%
4. Bewegen (2022)	Overijssel	Nederland
Inwoners die voldoen aan de beweegrichtlijn	50%	48%

(Bron: GGD-en)

Met Tijs de Bree (PvdA) gaat Sociale Kwaliteit een nieuwe fase in

“Ik help zoeken naar scherpste in onze rol”

In 2023 wisselden de Staten en het college van kleur. Tijs de Bree (PvdA) nam de portefeuille sociaal over van Roy de Witte (CDA). Daarnaast is hij ook portefeuillehouder van Energietransitie, Cultuur, Milieu en Financiën. Hij wordt vaak getypeerd als een bestuurder met een zakelijke stijl, die houdt van cijfers en mensen graag aan het denken zet met kritische vragen.

De Bree kreeg niet een beleidsthema, maar een complete agenda die tot 2026 min of meer vastligt. “Sociale Kwaliteit is een mooi beleidsveld en ik ben enthousiast over de vijf thema's van de agenda. De afgelopen jaren zijn er slimme dingen in de uitvoering bedacht en innovatieve regelingen gemaakt. De speerpunten blijven de komende jaren relevant, al zullen accenten verschuiven.”

“We moeten meer op voorhand nadenken over: wanneer is onze inzet hier klaar?”

Prikkelende vragen

De provincie Overijssel zit met haar sociale agenda landelijk in de voorhoede, blijkt uit de evaluatiegesprekken met externe partners. Dat is iets om trots op te zijn, maar De Bree kijkt ook kritisch naar de rol van de provincie op het sociale domein. Hij aarzelt niet daarover vragen te stellen. “We doen hele mooie en uiteenlopende dingen en ik hoef nooit te twifelen aan het nut ervan. Maar... waarom moeten wij dit doen? Als ik de vraag wat

prikkelender stel: zijn wij hiervan? Ik zoek naar scherpste: waarom nemen wij hier deze rol?” Onder de vijf speerpunten ziet de Bree een waaier aan activiteiten, projecten en samenwerkingsverbanden, waarbij de provincie dicht tegen de uitvoering zit. Het resultaat van een 'periode van divergentie' zoals hij de voorgaande beleidsperiode duidt. “Sociale kwaliteit is lang geen provinciaal beleidsdomein geweest. Om dat opnieuw te ontwikkelen, is het logisch allerlei dingen uit te proberen. Hier eens een project lanceren, daar eens wat harder aan een onderwerp trekken en kijken hoe anderen daarop reageren.” Nu is het tijd voor een andere manier van ontwikkelen.

De vijf thema's zijn

- Sport & bewegen
- Inclusie
- (Positieve) gezondheid & preventie
- Sociale ontmoeting
- Het versterken van maatschappelijke initiatieven en vrijwilligerswerk

Overstijgende thema's

“Mijn toegevoegde waarde zit in het team helpen om duidelijke keuzes te maken.” Als voorbeeld noemt De Bree het speerpunt vrijwilligers. “Lokale ondersteuning van vrijwilligers hoort bij de gemeente en niet bij de provincie. Wij kunnen samen met gemeenten kijken welke thema's

in de hele provincie spelen. En daar de rode lijnen uit halen waarmee wij vanuit Sociale Kwaliteit iets willen doen.” Daarom past het faciliteren van een vrijwilligerscongres waar verenigingen, gemeenten en experts hun vraagstukken op tafel kunnen leggen en kennis en ervaringen uitwisselen, wel in de rol van de provincie.

“Wanneer niemand ervoor wil betalen voegt het blijkbaar weinig toe.”

Met diezelfde positief-kritische blik kijkt hij naar de – soms intensieve betrokkenheid – van Sociale Kwaliteit in verschillende samenwerkingsverbanden. “Zo ben ik heel enthousiast over hoe binnen Twentse Koers gemeenten onderling data en inzichten op wijkniveau aanleveren. Bijvoorbeeld het aantal bezoeken aan de huisarts. Hartstikke interessant, het laat zien hoe het gaat in een wijk en welke aanpakken gemeenten hanteren. Ik vind het logisch dat wij een rol spelen in het delen van die data, trends analyseren en die kennis beschikbaar maken. Dat is iets heel anders dan betrokken zijn bij hele concrete projecten in een bepaalde wijk of stad.”

Exit-strategie

‘Aanjager’ is een rol die verschillende keren in het gesprek voorkomt. Hoe verhoudt die zich tot behoefte aan continuïteit en borging die we in veel evaluatiegesprekken beluisteren? De Bree: “Stel, we signaleren een probleem. De gemeente, de zorgverzekeraar, iedereen, wij ook, vindt

dat er iets aan moet gebeuren. Het Rijk ook, maar kan dat op regionaal niveau niet goed. Dan zijn wij bereid om onze taak wat breder te zien, omdat we ons verantwoordelijk voelen voor een oplossing. Wel met oog op verduurzaming van die oplossing en niet het in stand houden van onze taak. Als alle partners tevreden zijn over de oplossing, maar niet na een aantal jaar het stokje willen overnemen, dan voegt het blijkbaar zo weinig toe dat niemand ervoor wil betalen. Dan moeten wij ergens anders gaan kijken waar we waarde kunnen toevoegen.”

Daarom dringt hij erop aan dat er ‘aan de voorkant’ beter wordt nagedacht over wat hij een exit-strategie noemt. “Op voorhand denken: wanneer is het af? Of liever gezegd: wanneer is onze inzet op dit terrein klaar? Want ‘af’ is het nooit.” Dat geldt overigens niet alleen voor Sociale Kwaliteit. “We hebben er allemaal wel last van in dit huis. Ik betrap mezelf er ook op. We vinden het heel leuk om nieuwe regelingen en projecten op te zetten. Ze netjes afmaken is al wat ingewikkelder en ermee stoppen is heel moeilijk.”

“Sociale kwaliteit en gezondheid hebben een plek gekregen in het omgevingsbeleid. Daar kan het team trots op zijn!”

Krachtig en kwetsbaar

Gevraagd naar de kracht van Sociale Kwaliteit, valt er even een stilte. “De manier waarop de afgelopen jaren de ontwikkelingen met gretigheid zijn omarmd en

geprobeerd is maatwerk te leveren. Dat moeten we koesteren, maar ik vind het ook kwetsbaar.” Met maatwerk doelt hij op de manier waarop Sociale Kwaliteit vaak gebruik maakt van ASV-subsidies, financiële arrangementen en opdrachten om dingen voor elkaar te krijgen. “Het is minder transparant en kan leiden tot een ongelijke behandeling van organisaties met wie geen partnerrelatie is. Dat pleit voor een meer zakelijke aanpak.” In dit geval: ‘reguliere’ subsidieregelingen openstellen die zijn gekoppeld aan uitgewerkte beleidsdoelen.

Binnen de provincieorganisatie ziet hij kansen om sociale thema's beter te integreren met andere beleidsvelden en programma's. “Mijn wensbeeld is dat wij als provincie in staat zijn om het beleid dat we in het ene domein bedenken mooi in samenhang met andere beleidsterreinen te laten zijn. Voor mijn gevoel benutten we veel mogelijkheden nog niet. Maar je kunt het ook positief bekijken. We hebben de afgelopen vijf jaar bereikt dat gezondheid en sociale kwaliteit een plek hebben gekregen in het omgevingsbeleid en daar kan het team met recht trots op zijn.”

Tot slot: waarmee is de portefeuillehouder tevreden aan het eind van deze beleidsperiode? Zijn lijstje telt drie punten: “Eén, meer focus in het beleid. Twee, als het lukt om het sociale kwaliteitsbeleid meer tot uitdrukking te laten komen in de kerntaken van de provincie. En drie, dat we voor alles wat we oppakken een fatsoenlijke exit-strategie hebben waarmee we in vertrouwen afscheid kunnen nemen van wat we daar hebben gedaan, omdat het geborgd is.”

Van de redactie

De vierde editie van de evaluatiekrant Sociale Kwaliteit omvat de periode juni 2023 tot en met mei 2024. Het is een periode van verandering – een nieuwe coalitie en portefeuillehouder, nieuwe accenten en wisselingen in het team – én continuïteit. Want de agenda met vijf thema's vormen tot en met 2026 het beleidskader. Het was een periode waarin nieuwe ideeën in projecten zijn vertaald en lopende initiatieven en aanpakken in de fase van brede implementatie en borging zijn beland. Maar ook een fase om terug te keren naar de kernvraag: waar ligt de toegevoegde waarde van Sociale Kwaliteit en verschillende interne en externe partners en stakeholders in gesprek gegaan. Over wat er is gedaan en bereikt in het afgelopen jaar en wat dat teweegbrengt in de Overijsselse samenleving. We hebben bijna vijftig van deze gesprekken gevoerd.

Net als de voorgaande edities is nummer vier een behoorlijk omvangrijke krant geworden. De impact van het beleid Sociale Kwaliteit, de investeringen en de inspanningen van de provincie laten zich nou eenmaal moeilijk vangen in cijfers, maar des te beter in verhalen. Ondanks zijn omvang is deze krant geenszins compleet. Het is eigenlijk ondoenlijk een uitputtend overzicht te geven van alle netwerken, agenda's, projecten en initiatieven waarbij Sociale Kwaliteit op een of andere manier betrokken is. Toch zijn we ervan overtuigd dat de artikelen in deze krant een goed en representatief beeld geven van wat het voeren van een provinciale sociale agenda betekent.

Sonja Leferink

Onderzoek & Advies provincie Overijssel

Letty Francissen

De Onderzoekspartner

Wetenschappelijk klankbord voor Sociale Kwaliteit

Met welke trends en ontwikkelingen op het gebied van gezondheid, sport of vrijwilligers moet Sociale Kwaliteit rekening houden? Hoe meet je de impact van projecten? Wat maakt een initiatief succesvol en hoe breng je dat verder? Onderzoekers en experts zetten graag hun tanden in zulke vragen. Drie lectoren en een hoogleraar verbinden zich een jaar aan Sociale Kwaliteit om te inspireren, adviseren, mee te denken en te spiegelen. In dit artikel stellen we ze kort voor.

Sandra van Hogen-Koster: 'Inwoners serieus nemen'
Als ambassadeur Positieve Gezondheid is lector Sandra van Hogen-Koster al langer actief voor de provincie. Bij het lectoraat Smart Health van Saxion en Medisch Spectrum Twente houdt ze zich bezig met Positieve

Gezondheid, leefstijl en leiderschap. Zij verwacht dat de combinatie van inhoudelijke expertises met wetenschappelijke en praktijkgerichte kennis de provincie interessante inzichten gaat opleveren. Eigenlijk is het een win-win situatie: "Je eigen blik wordt ook ruimer. Want lectoren en hoogleraren kunnen ook in een bepaalde koker zitten. Juist door zo'n uitwisseling krijg je nieuwe invalshoeken aangereikt. Die kun je weer meenemen in je eigen werk." Met de uitwisseling doelt Van Hogen-Koster op de gezamenlijke reflectie tijdens de eerste bijeenkomst in juni die als werktitel het 'Academiehuis' heeft gekregen.

Wat haar betreft is het 'Academiehuis' een succes als het de provincie helpt de goede dingen voor inwoners te doen. "Zodat het aansluit bij de behoeften van

inwoners en deze zich echt gehoord en serieus genomen voelen. Meer gelijkwaardig in het geheel. Dat vind ik belangrijk."

Wat hebben zij en haar collega-experts nodig hebben om er een succes van te maken? "Duidelijke vraagstukken: waar loopt de provincie tegenaan? En wat heeft de hoogste prioriteit? Dan kunnen we binnen het Academiehuis gezamenlijk zo'n vraag oppakken om te zien: hoe werkt dat dan in de praktijk, en wat kan het opleveren?"

Ivo van Hilvoorde: Logisch moment voor verbinding
Ivo van Hilvoorde is lector Bewegen, School en Sport aan Hogeschool Windesheim en universitair docent Bewegingswetenschappen aan de Vrije Universiteit. Directe banden met Sociale Kwaliteit had hij nog niet, maar indirect wel

via de samenwerking met Sport Netwerk Overijssel (SNO). "Mijn lectoraat, SNO en de provincie houden zich met vergelijkbare thema's bezig. Inclusie, een beweegvriendelijke omgeving, netwerken. Eigenlijk vreemd dat het zo lang geduurd heeft voor we contact hadden. Het is nu een logisch moment om onze missies, ambities en doelstellingen te verbinden."

Van Hilvoorde ziet dat de subsidies die onderzoekers op hogescholen en universiteiten aanvragen steeds meer 'missie-gedreven' zijn. Onderzoek moet zich richten op 'wicked problems', de meest ingewikkelde vraagstukken in de samenleving, onder meer op het gebied van sport en zorg. "Hogescholen en universiteiten zoeken steeds vaker maatschappelijke

Op de foto van links naar rechts: Ivo van Hilvoorde, Tijs de Bree, Karin Dijkstra, Sandra van Hogen-Koster en Lucas Meijs

partners om samen een aanvraag te doen. Het kan voor de provincie heel interessant zijn om deel te nemen aan zo'n consortium. Dan ben je direct op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen."

In de samenwerking met Sociale Kwaliteit hoopt Van Hilvoorde op een goede wisselwerking. "Wij (de experts in het Academiehuis) kunnen advies geven, inspireren, meedenken op bepaalde thema's en samenwerken in onderzoek. En het perspectief van de provincie weer meenemen in ons eigen onderzoek. Hoe kunnen we vervolgens samen zorgen dat de resultaten op een goede manier in de praktijk landen? Dat er via het Academiehuis verbinding en uitwisseling tussen verschillende kennisgebieden komt, is sowieso waardevol."

Lucas Meijs: De macht de waarheid aanzeggen
Lucas Meijs is hoogleraar Strategische filantropie en Vrijwilligerswerk aan de Rotterdam School of Management van de Erasmus Universiteit. "Wij onderzoeken hoe de samenleving vrijwillige energie kan behouden en wat het organiseren van werk van, met en door vrijwilligers betekent."

Meijs vindt het 'spannend' en 'niet automatisch logisch' dat een provincie een sociale agenda zoals die van Sociale Kwaliteit heeft. Maar er is wat voor te zeggen. "Bij onderwerpen als sport en bewegen draait het om gemeenschappen in plaats van gemeenten. Kijk maar naar lokale sportverenigingen. Een groot deel van de leden komt vermoedelijk niet uit de gemeente. Gemeenschappen trekken zich niets aan van gemeentegrenzen. Dat is een goede reden om er vanuit een gemeente-overstijgend niveau naar te kijken."

Een belangrijk deel van de opdracht van wetenschappers is 'speaking truth to power', vindt Meijs. Vrij vertaald: de macht, in dit geval de overheid, de waarheid aanzeggen. "Wij moeten laten zien dat sociale mechanismen niet altijd zo werken als beleidsmakers dat willen." Dat zou wel eens heel ander beleid kunnen opleveren, bijvoorbeeld

om vrijwilligerswerk in de toekomst te behouden. "Vrijwilligerswerk doen is geen aangeboren gedrag. Dat moeten je ouders je aanleren. Maar dat is niet in elk gezin vanzelfsprekend. Maak het dus verplicht, het liefst op jonge leeftijd. Waarom mag sporten op school wel verplicht zijn, maar iets voor een ander doen niet?"

Karin Dijkstra: Geen excuuswetenschapper
Karin Dijkstra is lector Gezondheidsbevordering in de Leefomgeving bij Hogeschool Saxion. Ze was aangenaam verrast door het verzoek tot samenwerking met Sociale Kwaliteit. "Zo vaak word je nou ook weer niet bevraagd om vanuit je expertise direct invloed te kunnen uitoefenen op provinciaal beleid." Ze kreeg op geen enkel moment de indruk dat de provincie op zoek is naar 'excuuswetenschappers'. "Het is niet zo moeilijk om voor de Bühne een leuk verhaal te vertellen, maar ik voelde een sterke motivatie van de provincie om echt wat met onze inbreng te gaan doen."

"De combinatie van gevraagd en ongevraagd advies en reflecties geven, spreekt mij erg aan", vervolgt Dijkstra. Ze raadt de provincie aan om juist voorbij inhoudelijke disciplines te kijken. "Als gedragswetenschapper en omgevingspsycholoog heb ik een vrij brede en domein-overstijgende blik, maar ik ben niet opgeleid als zorgprofessional. Dus ik zou waarschijnlijk niet de eerste expert zijn die je voor het thema 'zorg' benadert, maar eigenlijk zou je juist mij moeten vragen. Dan krijg je net even een ander perspectief."

Uitbreiding van het huidige gezelschap experts lijkt haar een goed idee. "Om alle relevante kennis binnen te halen, moet je kijken op de plekken waar die kennis ontwikkeld wordt. Bijvoorbeeld de practoraten (expertiseplatforms) van de mbo's. Want er zijn allerlei typen kennis. Ervaringskennis bijvoorbeeld, die kun je bij elke inwoner in Overijssel ophalen." Inhoudelijk zou aanvulling met expertise op het gebied van duurzaamheid of economie kunnen zorgen voor meer verbinding en samenhang met andere belangrijke provinciale thema's, denkt ze.

Doelgroep vraagt overheid om hulp

Inclusie: Werk aan de winkel!

De acceptatie van LHBTIQIA+-personen in de provincie Overijssel laat te wensen over. Vooral binnen de christelijke geloofsgemeenschap is de acceptatie laag. Van ouders, vrienden of op de sportvereniging wordt iets meer acceptatie ervaren.

Dit beeld komt naar voren uit de Welzijnsmonitor LHBTQIA+ van Vizier Oost. Het onderzoek wordt sinds 2019 om de twee jaar gehouden en peilt hoe het gesteld is met de acceptatie van LHBTQIA+ personen in de provincies Overijssel en Gelderland. De cijfers voor Overijssel laten zien dat er qua inclusie werk aan de winkel is.

Wisselend beeld

Er zijn wel verschillen tussen groepen. Hoe verder de seksuele voorkeur of genderidentiteit af ligt van de norm, hoe minder acceptatie en ervaren veiligheid. Zo concluderen de onderzoekers dat de acceptatie van niet-heteroseksuelen

iets is toegenomen, terwijl transgenderpersonen, non-binaire personen en andere niet-cisgender personen zich juist minder geaccepteerd voelen. En waar LHBTQIA+-inwoners van Overijssel zich over de afgelopen jaar minder veilig voelen in hun omgeving, geldt dit in sterkere mate voor niet-cisgender personen.

Overheid help!

LHBTQIA+-personen zien graag dat de overheid maatregelen treft. Dat begint bijvoorbeeld bij lokaal beleid van gemeenten om acceptatie te stimuleren. Daarnaast kan de overheid zichtbaar steun geven aan de gemeenschap door een duidelijke sociale norm te stellen bij intolerante reacties, ook online. Ook voorlichting op scholen en verzorgingstehuizen over LHBTQIA+ helpt. Daarnaast geven LHBTQIA+-personen nog veel meer suggesties om de acceptatie en veiligheid te verbeteren. In Overijssel is hiervoor een begin gemaakt met de campagne Geloof & Liefde.

LHBTQIA+ staat voor Lesbisch, Homoseksueel, Biseksueel, Transgender, Interseksueel, Queer, Aseksueel. De + staat voor alle seksuele voorkeuren en genderidentiteiten, los van heteroseksueel en cisgender, die niet in de afkorting worden benoemd. Cisgender is een term voor mensen van wie de genderidentiteit overeenkomt met het biologische geslacht waarmee zij geboren zijn.

Open in gesprek over inclusie

LHBTI'ers en hun geloofsgenoten: hoe vinden zij elkaar?

De regionale campagne Over Geloof & Liefde wil open gesprekken op gang brengen tussen gelovige LHBTI'ers en hun geloofsgemeenschappen. Het uiteindelijke doel: het welzijn en de acceptatie van LHBTI'ers vergroten. Het project wordt gefinancierd door de provincie Overijssel, het ministerie van OCW en de gemeente Zwolle. Het is positief ontvangen in vijf Overijsselse gemeenten en één Gelderse en moet zich uitbreiden naar andere dorps- en stadskernen.

Op de website van Over Geloof & Liefde staat: 'Over geloof en liefde valt veel te zeggen, maar erover praten is niet overal vanzelfsprekend en gemakkelijk.' De campagne wil het gesprek wél voeren, op een respectvolle manier, zonder oordeel. "Elke mening mag er zijn en doet ertoe," zegt Anouk Ganseij, beleidsadviseur van de gemeente Zwolle. Samen met Linda Zuidhof, projectleider Over Geloof & Liefde, vertelt ze hoe dat gesprek wordt aangegengeld: met een reizende tentoonstelling, een magazine, een website en gespreksavonden in de gemeenten.

Op de website zijn mooie en persoonlijke verhalen over het thema te vinden, evenals informatie. Zuidhof: "Het is een plek waar iedereen inspiratie kan opdoen en waar je als LHBTI'er merkt dat je niet alleen bent." De reizende tentoonstelling licht een aantal verhalen uit en combineert ze met Bijbelteksten. Dat gebeurt in de gemeenten Zwolle, Dalfsen, Kampen, Ommen, Steenwijkerland en Hattem. Verder is er een ambassadeur vanuit de LHBTI-gemeenschap beschikbaar voor gespreks-

avonden en voordrachten. Bij het project zijn ook Stichting Verscheurd, Stichting Wijdekerk en het COC Zwolle betrokken.

Spannend

Wat levert het op? Zuidhof: "Harde cijfers over de effecten hebben we niet. Maar vrij veel mensen zijn over het thema gaan nadenken. Bij de lancering van de campagne in Zwolle verwachtten we zestig bezoekers, maar het werden er honderd. En in Kampen, waar het thema erg gevoelig lag, gingen verschillende organisaties er echt mee aan de slag. In Hattem was de tentoonstelling in het stadhuis, en dat leverde mooie gesprekken met ambtenaren op." Ganseij vult aan: "Sommige mensen vonden het spannend, bijvoorbeeld in gemeenten waar een wat behoudender college zit. Maar dan was het juist mooi als we mensen aan het denken zetten. Ik vind de goede regionale samenwerking in dit project ook echt een pluspunt: we werken voor het grotere geheel. Verder laat de provincie regelmatig onderzoek uitvoeren naar het welzijn en de acceptatie van LHBTI'ers, dat kan een indicator zijn van de resultaten. Al is het directe verband met de campagne lastig te leggen."

Zuidhof en Ganseij willen graag meer direct contact leggen met kerkgangers en moskeebezoekers, en niet alleen met hun vertegenwoordigers. Daarvoor is blijvende aandacht voor het thema belangrijk. Zuidhof: "Er is een projectleider nodig die ervoor zorgt dat de tentoonstelling blijft reizen, die de website onderhoudt en vragen kan beantwoorden." Ganseij: "We moeten blijven investeren in het netwerk dat we hebben opgezet. Uiteindelijke LHBTI-acceptatie in de geloofsgemeenten vraagt een lange adem."

Provinciaal sportakkoord loopt af, ambitie blijft

Samen werken aan de vitaalste provincie

In 2020 sloten de provincie, gemeenten, verenigingen en sportorganisaties het Overijssels Sport- en Beweegakkoord. Zij formuleerden vijf ambities: inclusief sporten en bewegen, een duurzame, toegankelijke en veilige sportinfrastructuur, vitale verenigingen, van jonges af aan vaardig in bewegen en inspirerende topsport- en talentontwikkeling. Stichting Sportnetwerk Overijssel (SNO) ging aan het werk met de ambities en bouwde een provincie-breed netwerk van sportverenigingen en -bedrijven, gemeenten, onderwijs- en onderzoeksinstellingen en andere stakeholders.

Provinciaal sportakkoord

Eind 2024 loopt het provinciale sportakkoord af. Wat is er volgens SNO terecht gekomen van de mooie ambities uit het sportakkoord? De overall doelstelling was om in de top drie van meest vitale en sportieve provincies van Nederland te staan. “Zo’n ranglijstje bestaat officieel niet”, aldus Alex van de Vosse, directeur van SNO. “Je kunt wel naar een aantal indicatoren kijken. Voldoen we aan de beweegnorm, hoe zit het met toegang tot sportaccommodaties, lidmaatschap van een sportvereniging enzovoort. Pre-corona stond Overijssel landelijk ergens op plek vijf-zes, nu staan we gemiddeld op plek drie-vier. In die zin is de doelstelling behaald.”

Is dat de verdienste van SNO? “Zeker niet”, vindt Van de Vosse, “Maar we zijn wel een radertje in het geheel. We hebben goede stappen gezet. Ik zou het heel tof vinden als we met alle sportverenigingen, gemeenten, positieve gezondheidsnetwerken en ook onderwijs en cultuur samen blijven gaan voor de ambitie van vitaalste provincie.”

Verenigingen als fundament van de samenleving

Van de Vosse vindt dat vitale verenigingen het fundament

van de samenleving zijn. “Los van het sporten hebben verenigingen een belangrijke maatschappelijke functie. Ik geloof sterk in het concept van de vereniging. Het draait om het samen doen. We proberen bijvoorbeeld om statushouders via de sportvereniging een plekje te geven in de maatschappij.”

“Vitale verenigingen zijn het fundament van de samenleving.”

Kennis en inspiratie

Om vitaal te blijven ondersteunt SNO de verenigingen met advies, inspirerende voorbeelden en hulp bij provinciale en landelijke subsidieaanvragen. Dit doet SNO onder meer door kennis- en uitwisselmomenten te organiseren, in samenwerking met andere adviesorganisaties. “Bijvoorbeeld het Twentse Kennis- en inspiratie-evenement, met kennis-sessies voor vrijwillige sportbestuurders over alcohol, sport voor jongeren en een veilig sportklimaat. De sportbonden verzorgen er inhoudelijke trainingen. Daar waren bijna 250 sportbestuurders. In IJsselland komt er ook zo’n bijeenkomst.” Voor sportprofessionals was er de jaarlijkse Overijsselse Sportontmoeting, die deze keer in het teken stond van Bewegezekerheid.

Brede invulling

SNO vult de thema’s uit het akkoord breed in. Bijvoorbeeld inclusie. “Je kunt dan kiezen voor een specifieke doelgroep, zoals LHBTQI+. Maar sport hoort voor iedereen veilig en toegankelijk te zijn, ongeacht gaardheid, afkomst of beperking. Dus zetten we in op veilig en sociaal verantwoord, en didactisch verantwoord. Daar komt dan bijvoorbeeld een pilot Veilig sporten in Steenwijkerland uit voort.” Lees hierover meer in

het artikel [We moeten ervoor waken dat het geen vinkje wordt](#) (zie pagina 16).

Van de Vosse is daarnaast een warm pleitbezorger van de aantrekkingskracht die van topsport kan uitgaan. “Mensen met een lagere sociaaleconomische positie zijn moeilijk te bereiken. Maar de voetbalvereniging komt heel makkelijk binnen. In een project voor kinderen met een achterstand op het gebied van lezen en schrijven, gebruiken we een inspirerend filmpje van Wout Brama (voormalig voetballer van FC Twente en het Nederlands elftal) die hen aanzet om vooral boeken te gaan lezen. Als het dan ook nog een leuk boek is over hem, dan is dat een extra stimulans.” Het leesvaardigheidsproject is inmiddels onderdeel van de samenwerking tussen de vier betaald voetbalclubs in Overijssel. Lees meer over dit bijzondere verband in het artikel [Profvoetbalclubs helpen burgers op weg in de samenleving](#) (zie pagina 14).

“De voetbalvereniging komt makkelijk binnen bij moeilijk bereikbare groepen.”

Investeren in de jeugd

Van de Vosse hoopt dat het huidige kabinet meer aandacht heeft voor sport en bewegen. “Het is goed dat er vanuit Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) veel geld gaat naar valpreventie voor ouderen. Maar laten we de jongeren niet vergeten en ervoor zorgen dat ze zo vroeg mogelijk gaan sporten en bewegen. Uit wetenschappelijk onderzoek weten we dat als ze op jonge leeftijd beginnen, ze hun hele leven lang blijven sporten en bewegen. Dus laten we in het kader van preventie daar ook in investeren.”

Evaluatie

Omdat het provinciale sportakkoord eind 2024 eindigt, voerde adviesbureau Lysias in het voorjaar een adviesonderzoek uit. Een belangrijke conclusie is dat het sportakkoord niet genoeg is gaan leven bij de verschillende partners, omdat de ambities nooit echt goed zijn vertaald naar de praktijk. Daar komt bij dat het sportlandschap zeer divers is, waardoor er te veel uiteenlopende belangen zijn.

Lysias adviseert om te kiezen voor regionale uitvoeringsagenda’s voor sport- en bewegen, in plaats van een provinciaal sportakkoord op hoofdlijnen. In Twente is al veel meer samenwerking tussen gemeenten en organisaties dan in het westen van Overijssel. Hier is inmiddels een sportakkoord voor de periode 2024-2027 vastgesteld.

Verder concludeert Lysias dat SNO de aangewezen partij is om de rol van verbinder, katalysator en adviseur te vervullen, maar dat die rol zich meer zou moeten ontwikkelen naar die van netwerkregisseur. Voor het functioneren van het sportnetwerk in Overijssel is blijvende afstemming, samenwerking en kennisuitwisseling essentieel. Om het volledige potentieel van het sportnetwerk te benutten dient de samenwerking geïntensiveerd te worden.

Sport & bewegen draait ook om sociaal samenzijn

Profvoetbalclubs helpen burgers op weg in de samenleving

Profvoetbalclubs openen deuren die voor overheidsinstanties gesloten blijven. De clubs organiseren activiteiten voor supporters die niet volop deelnemen aan de samenleving. Zo geven ze die supporters een steuntje in de rug. De vier Overijsselse profclubs hebben de handen ineengeslagen op dit thema. Daardoor hebben ze een groot bereik en dus een grote maatschappelijke impact.

“Wij halen Tukkers van de reservebank af en zetten ze in de basis”, zegt Roy Elferink, manager maatschappelijk verantwoord ondernemen van voetbalorganisatie FC Twente. “Met ons logo en ons rode trainingsjack bereiken wij mensen die onder de armoedegrens leven en die de deur niet opendoen voor de gemeente.” FC Twente voert via een aparte stichting zo’n zestien maatschappelijke projecten per jaar uit. Zijn collega Sanne de Zeeuw van Go Ahead Eagles voert op jaar-basis iets minder projecten uit omdat haar club een stuk kleiner is dan die in Twente. Niettemin nodigen beide clubs (bijvoorbeeld) ouderen uit om meer te bewegen. Of ze sporen kinderen aan om meer te gaan lezen.

Dat doen ook Heracles en PEC Zwolle, de andere twee Overijsselse profclubs die deelnemen aan het samenwerkingsverband. Dat kwam tot stand dankzij een subsidie van de provincie.

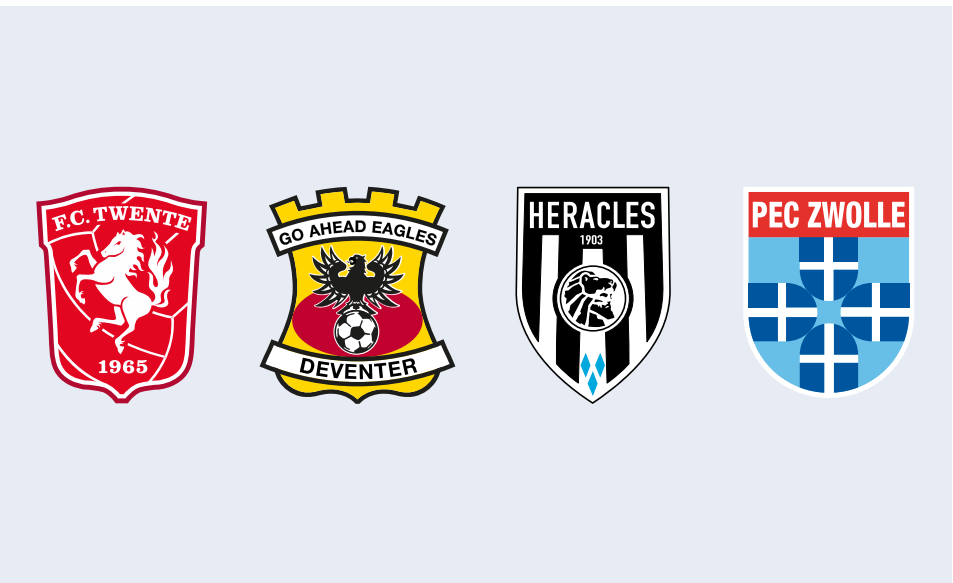
Goed doen voor de samenleving

De betaald voetbalorganisaties zetten zich al jaren in om iets te doen voor de samenleving en zijn dat sinds een paar jaar ook verplicht vanuit de eredivisie. Ze moeten, met andere woorden, activiteiten ontplooiën in het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen. De vier Overijsselse profclubs doen dat ieder voor zich, maar tillen hun activiteiten naar een hoger plan dankzij de door de provincie gestimuleerde samenwerking.

Elferink en De Zeeuw zijn enthousiast over de effecten daarvan. “We hebben elkaar goed leren vinden”, licht De Zeeuw toe. “Daardoor versterken we elkaar en kunnen we ons nog meer inzetten voor onze eigen stad, de regio en de provincie. Zo hebben we een aantal evenementen georganiseerd rondom ‘walking football’, de bewegingsclubjes voor ouderen die we allemaal hebben. Daarin

draait het niet alleen om bewegen, maar ook om sociaal samenzijn. We hebben toernooitjes gespeeld en daar was veel belangstelling voor. Dat leidde er weer toe dat we bij wedstrijden tussen Go Ahead Eagles en Heracles ouderen de aftrap lieten doen. Al die aandacht voor ons walking football leverde ons aanzienlijk meer oudere leden op.” Elferink vertelt over de jeugdopleidingen van FC Twente en Heracles die nu – los van de subsidie – gezamenlijk plannen maken om projecten voor jongeren op te zetten.

Dorien Willems, programmamanager van het provinciale Sportnetwerk Overijssel (SNO) vertelt dat de samenwerking tussen de vier profclubs drie doelen had: activiteiten opzetten, leren van elkaar en het regionale netwerk verstevigen. Die doelen zijn gehaald. Er stonden daarbij drie thema’s centraal: ‘Iedereen is welkom in de sport’, ‘Van jongs af aan vaardig bewegen’ en ‘basisvaardigheden’. Willems: “Op het veld strijden de clubs tegen elkaar, buiten het veld werken ze samen om via de sport maatschappelijke thema’s aan te zwengelen en er bewustwording voor te creëren. SNO en de provincie begeleiden ze daarbij.”

Scoor een boek

De laatste tijd gingen veel inspanningen naar het thema ‘basisvaardigheden’. Daarin zijn flinke stappen gezet. Elferink: “In Enschede is één op de vier mensen laaggeletterd. Via de andere profclubs kwamen wij in aanraking met het project ‘Scoor een boek!’ dat al liep bij Go Ahead en Heracles. Basisscholen en bibliotheken stimuleren via dit project leerlingen om te lezen. Wie de meeste boeken in een bepaalde periode heeft gelezen, krijgt een prijsje in het voetbalstadion. Bij die uitreiking zijn alle deelnemende leerlingen aanwezig. Wij betrekken hierbij ook oud-spelers die een boek hebben geschreven, die gaan de scholen langs. Ik verwacht veel van ‘Scoor een boek!’. Ik zou het heel gaaf vinden als die 25 procent laaggeletterdheid wordt teruggebracht en dat wij als clubs daaraan hebben bijgedragen.”

De Zeeuw ziet dat de samenwerking bij Go Ahead ook de al bestaande projecten optilt. “Wij voerden ‘Scoor een boek!’ al uit, maar we hebben nu met Heracles ook wedstrijdjes op het gebied van leesvaardigheid. Wie heeft het vaakste de bibliotheek bezocht? Het is een mooi voorbeeld van hoe we elkaar op verschillende thema’s weten te vinden.”

Andere successen zijn de ‘passende’ sportverenigingen die zijn opgericht waardoor nu zo’n zestig kinderen met mentale problemen of gedragsproblemen toch kunnen sporten. Ook de bijzondere eredivisieteam (voor kinderen met een beperking) werken beter samen. En PEC Zwolle en Heracles maken vanuit ‘Iedereen welkom in de sport’ voetballen bij de clubs voor mensen met een beperking mogelijk. En zij organiseerden een vriend-schappelijk G-wedstrijd in het stadion van PEC Zwolle.

Voetbalbolwerk

Elferink en De Zeeuw zijn erg te spreken over de voortrekkersrol die de provincie en SNO namen in de samenwerking. “Ze kwamen niet alleen met een zak geld over de brug, maar ze dachten ook mee en waren erg betrokken”, zegt De Zeeuw. Dat wil niet zeggen dat alles op rolletjes liep. Zowel Elferink, De Zeeuw als Willems geven aan dat de subsidie voor ‘Scoor een boek!’ erg lang op zich liet wachten. Verder denkt Elferink dat de projectsubsidies waarmee nu is gewerkt, niet voldoende zijn. “Ik denk dat er structureel geld nodig is, ook van de provincie. Zodat we met de maatschappelijke takken

van de clubs één groot maatschappelijk voetbalbolwerk worden. Wij bereiken in Twente met ‘Scoor een boek!’ zo’n drieduizend basisschoolleerlingen. Met vier clubs gaat het over heel veel kinderen in de provincie. En ik was zelf niet op dit idee gekomen hè. Ik ben bang dat als de subsidie stopt, iedereen teruggaat naar zijn eigen eiland.”

Programmamanager Willems ziet ruimte voor een betere structuur in de samenwerking. “Het is soms nog te ad hoc. Dat komt ook doordat niet alle clubs genoeg mensen kunnen inzetten voor maatschappelijk ondernemen. Er is dus niet altijd voldoende mankracht en tijd beschikbaar – de subsidie stopt eind 2024 -, terwijl de kracht van voetbal zo ontzettend groot is.”

De Zeeuw van Go Ahead is minder somber: ‘Ik denk dat we de samenwerking die we nu hebben opgezet in grote lijnen wel continueren. Dat doen we Eredivisie-breed al via een kwartaaloverleg over maatschappelijk ondernemen. Het zou heel mooi zijn om dat provinciaal ook te hebben.’

Sociaal veilig sporten in Steenwijkerland

“We moeten ervoor waken dat het geen vinkje wordt”

De gemeente Steenwijkerland helpt sportverenigingen bij het creëren van een veilige en inclusieve omgeving waarin grensoverschrijdend gedrag zoveel mogelijk wordt voorkomen. Dit gebeurt via een pilotproject dat de provincie Overijssel subsidieert samen met Sportnetwerk Overijssel. De bedoeling is andere gemeenten ook te laten profiteren van de resultaten.

“Het is nu halverwege 2024 en al 24 sportverenigingen in onze gemeente laten zich ondersteunen. Doel voor dit jaar was twintig. Daar ben ik best trots op.” Aan het woord is Janita Kist, verenigingsondersteuner en project-leider. De pilot komt voort uit het landelijk afgesloten Sportakkoord, waarin gemeenten onder andere hebben afgesproken om de sociale veiligheid bij lokale sportaanbieders te stimuleren en te ondersteunen. Minimaal vier zaken moeten op orde zijn: vrijwilligers hebben een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG), er is een gedragscode, er is een vertrouwenspersoon en er wordt gewerkt aan de pedagogische capaciteiten van de trainers en/of coaches. Bijvoorbeeld door trainers een e-learning aan te bieden. De gemeente Steenwijkerland heeft daaraan toegevoegd dat de verenigingen inclusief zijn.

Dat betekent dat ze mensen verwelkomen ongeacht hun culturele achtergrond, seksuele oriëntatie of sociale status.

Veel animo

Er is dus veel animo onder de sportverenigingen om zich hierbij te laten begeleiden en ondersteunen. Kist licht toe: “Clubs zijn bang dat het tijd kost. Maar ik begin met een gesprek en vraag wat ze al geregeld hebben en wat er nog nodig is. Ik geef tips en handvatten, begeleid de clubs en adviseer ze om deze taak binnen de vereniging te beleggen bij een persoon of werkgroepje.”

Werken aan sociale veiligheid heeft voor clubs meerdere voordelen. Een plezierige sportomgeving helpt niet alleen tégen grensoverschrijdend gedrag, maar draagt ook bij aan langer gezond bewegen. Daarnaast mag de vereniging die aan de vier basisvoorwaarden voldoet een bord ophangen dat uitdraagt dat de sociale veiligheid gewaarborgd is. Daarover zegt Kist: “Ik vind het ook fijn als mijn kind ergens gaat sporten waar iemand een VOG heeft en waar een vertrouwenspersoon is aangewezen. En zo’n PR-momentje met een bord, dat stimuleert weer andere clubs. Die willen dan met mij in gesprek, dus het spreidt zich uit als een olievlek.”

Meer dan een vinkje zetten

Kist wijst erop dat sociale veiligheid meer is dan op papier een vinkje zetten, het moet echt onderdeel worden van de cultuur van de club. “Het is mooi als het verenigingsbestuur het belang ervan ziet, maar het werkt niet als de trainers ondertussen niet weten wie de vertrouwenspersoon is. Het thema heeft continu aandacht nodig, het moet leven binnen de club. Ik heb daarom bij de verenigingen bedongen dat ze bij de seizoenstart met alle trainers om tafel gaan zitten en dit onderwerp bespreken. Trainers spelen een cruciale rol. Zij kunnen voor een kind het verschil maken tussen wel of niet op een sport blijven.”

Kist is gemotiveerd om de olievlek verder uit te spreiden: bij andere sportverenigingen in Steenwijkerland, bij andere gemeenten en zelfs bij andersoortige (bijvoorbeeld culturele) verenigingen. “Het is heel belangrijk dat je met iemand kunt praten als er iets niet klopt. Ik vind eigenlijk dat elke club of vereniging hiermee bezig moet zijn.” Kist ziet een uitdaging als het gaat om inclusiviteit. “Verenigingen vragen hier vaak advies over en daar gaan we ze bij helpen. Iedereen moet zich welkom en veilig voelen bij een vereniging.”

Verbinding tussen zorg en sociaal domein

Goed thuiskomen met WelThuis

WelThuis biedt perspectief aan mensen die behandeld worden voor psychische problemen. Al tijdens de behandeling gaan welzijnscoaches vanuit het sociale domein in gesprek met cliënten. Wat is er nodig om thuis weer zelfstandig verder te kunnen? Dat wat nodig is, zetten ze in gang. WelThuis verbindt de zorg en het sociale domein.

Ruby Gortworst, projectleider en adviseur bij WerV: “Ik ben het meest trots op dat wij mensen daadwerkelijk vooruithelpen naar zelfredzaamheid en weer meedoen.” De resultaten spreken volgens Gortworst voor zich. “In twee jaar hebben we 430 mensen geholpen met vragen over huisvesting, financiën en werk. Soms gaan we letterlijk mee naar instanties om knelpunten te

ontzenuwen. Tachtig procent van deze mensen hebben we kunnen helpen vanuit het sociale domein. Dat levert – naast het sociale aspect – ook nog een besparing op van ziektekosten, uitkeringen en andere vormen van hulpverlening die niet meer nodig zijn.”

Inmiddels zijn er twaalf inlooppunten in verschillende gemeentes. Op elk inlooppunt worden de welzijnscoaches (vaak ervaringsdeskundigen) bijgestaan door één of twee professionals.

Niet opnieuw het wiel uitvinden

In de praktijk is WelThuis goed geborgd. “Wij zitten in zorgteams en iedereen is ervan overtuigd dat we dit moeten blijven doen. Maar sociaal werkers

moeten betaald worden.” Financieel is WelThuis niet geborgd. “De provinciale subsidie stopt, terwijl de vraag naar deze ondersteuning exponentieel stijgt.”

In afwachting van de regioplannen van het IZA, vraagt Gortworst daarom nu financiering aan via de Regiodeal. Ze hoopt dat partijen die de regioplannen schrijven niet opnieuw het wiel gaan uitvinden, maar aansluiten bij bestaande succesvolle initiatieven. “Ik ben bang dat in de regioplannen veel verloren gaat en er geld gaat naar adviesbureaus en projecten die niet voldoende domein-overstijgend werken. Toch blijf ik hoopvol, want gemeenten en zorgverzekeraars zien dat het werkt wat wij doen.”

Regioaanpak geïnspireerd door Positieve Gezondheid

Koersen op vitale provincie en betaalbare zorg

Voorbij ‘ziekte en zorg’ kijken naar ‘gezondheid en gedrag’ op alle levensdomeinen (zie kader). Dat is de kern van de beweging die provincie met Positief Gezond Overijssel wil aanjagen. Het doel: vitale Overijsselaars en het duurzaam betaalbaar en toegankelijk houden van de zorg. Positieve Gezondheid is dan ook een belangrijk uitgangspunt in de regioaanpak waar verschillende regio’s in het kader van het Integraal Zorgakkoord (IZA) aan werken. De focus ligt op preventie en betere samenwerking tussen zorgaanbieders, sociaal domein, gemeenten, zorgverzekeraars en onderwijsorganisaties. Er zijn ook dwarsverbanden met sport en cultuur.

Sociale Kwaliteit is actief betrokken bij verschillende regionale samenwerkingsverbanden en bij Positief Gezond IJsselland. Dat is een netwerk voor bewustwording, inspiratie en ontwikkeling. In het kader van de evaluatie hebben we gesproken met vertegenwoordigers van Twentse Koers en Vitaal Vechtdal en met ambassadeur Positieve Gezondheid Sandra van Hogen-Koster.

Twentse Koers: samen bereiken we veel voor inwoners
In Twente is de regioaanpak al ver gevorderd en geldt landelijk als voorbeeld. De partijen kunnen naadloos voortbouwen op de structuur en het programma van Twentse Koers. De inzet is meer gezonde levensjaren voor Twentenaren en betaalbare, toegankelijke en beschikbare zorg, nu en in de toekomst. Vanaf 2021 is de provincie één van de zeventien ‘eigenaren’ van Twentse Koers, naast de veertien Twentse gemeenten, Samen Twente (GGD), Veilig

Thuis en Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp Twente) en zorgverzekeraar en zorgkantoor Menzis. De eigenaren zijn samen verantwoordelijk voor het hele programma. Daarnaast zijn er meer dan driehonderd partners uit het zorg- en welzijnsdomein die in een of meer projecten samenwerken.

Elise Hol, manager van Twentse Koers: “De samenwerking is in april 2023 verankerd in een overeenkomst waarin ook het risicodragerschap, mandaten en rollen zijn opgenomen. Daaronder hangt een stevige programmaorganisatie. Het is echt samen doen, vanuit de inhoud en vanuit gelijkwaardigheid. We hebben niet eerst alle energie laten weglekken in het uitonderhandelen van de governance, maar zijn vanuit de inhoud begonnen. Daar zit de energie en dan lukt het.”

Positieve Gezondheid in de praktijk
Twentse Koers richt zich op vier thema’s: ouderen, mentale gezondheid, preventie & gezondheid en bestaanszekerheid. Daaronder hangen 26 bovenlokale projecten. Sociale Kwaliteit subsidieert er drie: [Kansrijke start & Kansrijk opgroeien \(zie Kansrijke start voor kind van kwetsbare ouders, pagina 21\)](#), Kind naar gezond gewicht en het project Positieve Gezondheid. Eerder financierde de provincie ook SamSam, dat nu in verschillende gemeenten is geborgd als Welzijn op recept.

Hol: “De rest van de provinciesubsidie zetten we volledig in op Positieve Gezondheid en vooral op bewustwording. ‘We werken met Positieve Gezondheid’, horen we vaak, maar wat betekent dat dan in de praktijk?” Bijvoorbeeld dat professionals veel breder dan hun taakveld kunnen kijken

en verbinding kunnen leggen met andere gebieden. “Daar is echt training voor nodig.” De bedoeling is dat er, net als in West-Overijssel, een netwerk Positief Gezond Twente komt.

Niets doen is geen optie
Alle Twentse Koers projecten worden systematisch gemonitord en geëvalueerd. “Daaruit blijkt bijvoorbeeld dat door Welzijn op recept er meer samenwerking is tussen zorg en welzijn. Professionals zijn minder tijd kwijt, dus het bespaart capaciteit, én inwoners worden sneller en beter geholpen”, illustreert Hol.

Toch hangen er dreigende wolken aan de horizon: de financiering vanuit IZA loopt eind 2026 af, wat samenvalt met het beruchte ravijnjaar voor gemeenten. Hol doet daarom een dringend pleidooi: “Zorg en welzijn raken aan alle inwoners. Twentse Koers moet zijn krachten gebundeld houden, anders redden we het gewoon niet. Er is een tekort aan thuiszorg, aan huisartsen. De wachttijd en de uitval in de GGZ zijn extreem. Niets doen is geen optie. Daarom hoop ik dat de provincie op inhoud en financieel betrokken wil blijven. Samen maken we hartstikke veel impact en bereiken we heel veel voor onze inwoners.”

Vitaal Vechtdal: kraamkamer voor ideeën
Dalfsen, Ommen en Hardenberg hebben een domeinoverstijgende samenwerking tussen zorg en welzijn onder de naam Vitaal Vechtdal. Positieve Gezondheid is ook hier een belangrijk vertrekpunt. Vitaal Vechtdal wil inwoners in de regio helpen om gezonde keuzes te maken op het gebied van bewegen, roken, alcohol- en drugsgebruik, voeding en

Positieve gezondheid en preventie

Lichaamsfuncties

Sociaal participeren

Kwaliteit van leven

Zingeving

Mentaal welbevinden

Dagelijks functioneren

Positieve Gezondheid

Positieve Gezondheid is een brede kijk op gezondheid, uitgewerkt in zes dimensies: lichaamsfuncties, mentaal welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven, meedoen en dagelijks functioneren. Gezondheid is niet de afwezigheid van ziekte, maar draait om het versterken van het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan: veerkracht. De regie blijft zoveel mogelijk bij mensen zelf. Positieve Gezondheid zet in op verandering van gedrag (leefstijl) en het inschakelen van bronnen van steun in de omgeving van mensen zelf.

ontspanning. Henk Bloten, vanuit Proscop betrokken bij Vitaal Vechtdal: “Dat doen we ook vanuit andere domeinen dan de zorg. Want zolang mensen niet ziek zijn komen ze amper met de zorg in aanraking. Ze zitten thuis, in de wijk, op school of op het werk. Dus als je mensen wilt beïnvloeden moet je daar actief zijn.”

Bloten karakteriseert Vitaal Vechtdal als ‘kraamkamer voor nieuwe ideeën’. “We bedenken nieuwe dingen, bijvoorbeeld vitaliteitsteams voor de verbinding sociaal domein en zorg. We kijken hoe we andere partijen daarin mee kunnen krijgen, zodat zij het voortzetten. Zoals met Positieve Gezondheid. We hebben dat flink aangejaagd en nu gaat het Saxenburgh Medisch Centrum deze benadering in de hele organisatie implementeren. Zowel binnen de patiëntenzorg als voor de eigen werknemers. Dat is een belangrijke stap. Wij leggen vervolgens weer een link tussen het ziekenhuis en het Alfa-college (het ROC in Hardenberg), zodat die meer trainingen gericht op Positieve Gezondheid gaat aanbieden.”

Lokale gemeenschappen
Vooruitkijkend heeft Bloten ook zorgen: kan wat nu allemaal is opgebouwd behouden blijven? Een deel van de oplossing ligt volgens hem in het versterken van lokale gemeenschappen vanuit de brede, positieve kijk op gezondheid. “Uit langjarig wetenschappelijk onderzoek blijkt dat de mate van sociale steun en sociale integratie belangrijke voorspellers van gezondheid zijn. Dus wat kun je als gemeenschap samen doen? Bijvoorbeeld met de inzet van dorpsondersteuners. Of door als Vitaal Vechtdal connectie te maken met de

Plaatselijke Belangen. Misschien kunnen we zo het ravijnjaar minder breed of diep maken.”

Ambassadeur Positieve Gezondheid: Pareltsjes kunnen inspireren
Sandra van Hogen-Koster (foto linksboven) is sinds 2023 ambassadeur Positieve Gezondheid van de provincie. Als bevoegde lector Positieve Gezondheid, Leefstijl & Leiderschap van het lectoraat Smart Health (Hogeschool Saxion en van Medisch Spectrum Twente) weet ze hoe belangrijk bewustwording en leren van elkaar is. Daarom is ze nu bezig een platform Positief Gezond Twente van de grond te krijgen met Positief Gezond IJsselland als inspirerend voorbeeld. Van Hogen-Koster is positief over de ontwikkelingen: “Er is werk aan de winkel.”

“De olievlek is zich al best mooi aan het verspreiden in Overijssel”, constateert Van Hogen-Koster, “steeds meer organisaties zijn bezig met Positieve Gezondheid, maar ze zijn zoekend. Het staat dan wel in beleidsstukken, maar hoe geef je het nou handen en voeten in de praktijk?” Want zorg en sociaal domein zijn twee werelden die met enige regelmaat nog langs elkaar heen gaan, ziet ze in de praktijk.

Niet één formule
Als ambassadeur Positieve Gezondheid is ze actief op zoek naar voorbeelden waar die twee werelden wel goed samenkomen. “Zulke pareltjes zijn nu nog uitzonderingen, maar we kunnen er veel van leren. Niet dat er één formule is van: implementeer dit en dan gaat het werken. Maar ze inspireren

wel. Dus die zou je graag willen delen.” Dat gebeurt via netwerken als Positief Gezond IJsselland en binnenkort ook Positief Gezond & Vitaal Twente. In haar ervaring zijn bedenkers en trekkers van een initiatief graag bereid om hun nieuwe aanpak te delen. “Ze hebben er veel tijd en energie ingestoken en zijn er trots op. Het is ook veel efficiënter als anderen van hun ervaringen willen leren.”

Van Hogen-Koster hoopt dat er blijvend politieke aandacht voor Positieve Gezondheid is. “Zo’n verandering in denken en doen heeft tijd nodig. Maar het beleid en de financiering lopen vier jaar en vaak korter. Dat is voor een initiatief of organisatie meestal niet genoeg om op eigen kracht verder te kunnen. Vaak zie ik prachtige initiatieven die nog wel tot implementatie komen, maar stuklopen op de duurzame borging. Het steeds weer moeten zoeken naar middelen geeft grote onzekerheid: kunnen we weer verder of niet, en hoe dan? Terwijl je liever blijft bouwen en duurzaam samenwerken.”

[Klik of scan hier voor meer informatie over De Twentse Koers](#)

[Klik of scan hier voor meer informatie over Vitaal Vechtdal](#)

“Houd ze in het vizier!”

Voor jongeren met een psychische kwetsbaarheid is de overstap van school naar werk vaak moeilijk. ‘Houd ze in het Vizier!’ heeft in twee jaar een netwerk opgebouwd van mensen die samen jongeren met een ondersteuningsbehoefte begeleiden van school naar werk. Daarvoor kreeg het project een subsidie van de provincie. Een glossy met ervaringsverhalen van jongeren, werkgevers en professionals uit het netwerk, tips en nuttige informatie is het zichtbare resultaat hiervan.

‘Houd ze in het Vizier!’ borduurt voort op een verkenning vanuit het Lectoraat Sociale Innovatie, Hogeschool Windesheim naar wat nodig is om jonge professionals met psychische/psychiatrische klachten een duurzame plek op de arbeidsmarkt te laten krijgen. Kim Molenaar, onderzoeker bij Windesheim en project-leider vertelt: “De overkoepelende les daaruit was: jongeren hebben vooral iemand nodig op momenten dat het even anders gaat dan gepland. En waar kunnen ze dan naartoe?”

Passende baan
Windesheim had al ervaring met het begeleiden van jongeren met een functiebeperking via het traject ‘Sterk aan het Werk’. “Ze krijgen vanaf een paar maanden voor hun afstuderen maatwerk begeleiding tot ze een passende baan hebben gevonden. Ze leren een aantal praktische dingen, zoals een CV maken of een LinkedIn profiel. Tot twee jaar na hun studie worden ze gevolgd en kunnen ze beroep doen op een coach als ze tegen dingen aanlopen. Dat werkt goed, negentig procent

van de deelnemers vond een passende baan en had die na anderhalf jaar nog”, vat Molenaar samen. Het Deltion College werkte aan een vergelijkbare aanpak en de beide onderwijsinstellingen besloten elkaar te inspireren. Het UWV, ggz-instellingen en welzijnsorganisaties sloten aan. Het idee was om elkaar niet alleen te informeren over het eigen aanbod of werkwijze, maar om samen de behoeften van de doelgroep verder te verkennen, drempels in kaart te brengen en oplossingen te vinden. Daarvoor werden een serie intervisiebijeenkomsten en living labs georganiseerd met professionals uit het onderwijs, van publieke instellingen, zorg- en welzijnsinstellingen, afgestudeerde jongeren en werkgevers. In die zin was ‘Houd ze in het Vizier!’ ook een actie-onderzoek, constateert Molenaar.

Beweging
Het traject kende hobbels en hoogtenpunten. Molenaar ervaarde bijvoorbeeld dat het veel moeite kost om in een logge onderwijsorganisatie iets nieuws op te zetten. En dat het lastig en tijdrovend is om werkgevers aangehaakt te krijgen. Tegelijkertijd is er wel beweging. “Ik merk wel dat werkgevers er nu meer dan in het verleden voor openstaan om jongeren met een beperking aan te nemen. Dat heeft te maken met de krapte op de arbeidsmarkt, maar ook omdat we echt anders zijn gaan kijken naar mensen en hun talenten.”

Trots
Trots is Molenaar op de mooie gesprekken tussen jongeren en professionals die op verschillende bijeenkomsten hebben plaatsgevonden. Het vormde

bijvoorbeeld voor UWW een aanleiding om zijn werkwijze aan te passen. De glossy ‘Houd ze in het Vizier!’ is een ander hoogtepunt voor Molenaar. “Dat maakte zo veel energie in het netwerk los. En bij de lancering van de glossy kwamen allerlei gesprekken op gang. Dat was zo waardevol. Het maken van de glossy heeft een bak aan informatie, contacten en positieve energie opgeleverd.”

Nu het project is afgelopen, het netwerk staat en de glossy er ligt, is de vraag: hoe verder? Uit de project-enevaluatie komen verschillende aanbevelingen, aldus Molenaar. “Er moet een – bij voorkeur onafhankelijke – spin in het web zijn om het netwerk bij elkaar te blijven roepen en het uit te breiden. Daarnaast is er een soort platform nodig waar studenten en werkgevers makkelijk antwoord op hun vragen kunnen vinden, of in contact kunnen komen met organisaties die hen kunnen helpen.”

[Klik of scan hier voor de glossy 'Houd ze in het vizier!'](#)

[Klik of scan hier voor meer informatie over 'Sterk aan het werk'](#)

(Positieve) gezondheid & preventie

Kansrijke start voor kind van kwetsbare ouders

Kansrijke Start is een landelijk actieprogramma dat aanstaande ouders in een kwetsbare situatie ondersteunt bij de eerste duizend dagen van hun ouderschap. Binnen Twentse Koers kijken ze verder met het project Kansrijke Start & Kansrijk Opgroeien. Doel is voorkomen dat kinderen de gevolgen ondervinden van problemen die hun ouders niet op eigen kracht kunnen oplossen.

In vaktermen heet Kansrijke Start & Kansrijk Opgroeien een ketenaanpak met een focus op preventie. Simpel gezegd: elke professional of instantie waarmee de ouders te maken krijgen, heeft ook oog voor problemen die buiten zijn werkteerrein vallen en zorgt voor een soepel contact met de instanties die daar wel een oplossing voor kunnen bieden. Dat vereist een bepaalde beroepshouding en hele goede samenwerking tussen partijen in de zorg en de welzijnsector.

Verplichte aanpak
Liskje Dijkstra is projectleider van Kansrijke Start & Kansrijk Opgroeien bij Twentse Koers. “Sinds 2024 hebben

gemeenten en regio's de opdracht om de ketenaanpak in te richten. Een aantal gemeenten heeft dit al staan, anderen zijn hier volop mee bezig.” Het begint met een structuur die lokale en regionale organisaties beter verbindt. Hiervoor hebben de JGZ Twente, Verloskundig samenwerkingsverband Twente, zorgkantoor Menzis, drie lokale coördinatoren/kartrekkers een regionale coalitie gevormd. Dat doen zij namens de veertien gemeenten en de huisartsenfederaties in Twente.

De regionale coalitie heeft een adviserende en verbindende taak, licht Dijkstra toe. Ze maakt gemeenten bijvoorbeeld attent op mogelijke interventies om problemen in een vroeg stadium op te pikken. Om ongewenste zwangerschappen te voorkomen, of bij kwetsbare mensen met een kinderwens te bespreken of en hoe die wens gerealiseerd kan worden. Gemeenten kiezen dan zelf wat goed aansluit bij de ‘lokale zorgpaden’. Een zorgpad geeft aan welk traject een cliënt doorloopt. Hierin is opgenomen welke zorgverlener op welk moment actie onderneemt. En waar professionals naar iemand

kunnen doorverwijzen wanneer zij zelf de expertise niet hebben.

Bij de hand nemen
“De basis van een ketenaanpak is de beroepshouding”, vertelt Dijkstra. Ze merkt dat sommige professionals bepaalde interventies betuttelend vinden. “Dat klopt, maar de inwoner heeft het soms wel nodig dat je ze bij de hand neemt. Een professional in de geboortezorg of bij sociale zaken kan denken: ‘dat is niet mijn taak’. Of ze hebben er geen tijd voor, of ze zijn handelingsverlegen. Dat snappen we, maar wij willen uitleggen waarom wel: het levert wat op voor de inwoner én de gemeente wanneer die domein-overstijgende samenwerking goed werkt. Wanneer bijvoorbeeld een professional in een ziekenhuis ziet dat er andere problemen spelen, wordt dat ingevoerd in het zorgpad. Dan komt er een naam naar boven. Wanneer de professional dan het contact legt, hoeven de ouders niet langs drie verschillende loketten. Hopelijk zijn we over twee jaar zover.”

Goede samenwerking leidt tot divers aanbod

Een stevig netwerk van welzijn, zorg, cultuur en sport voor ouderen

Kunst en cultuur kan de gezondheid van ouderen bevorderen. Dat heeft het project 'Het Beste van Kampen' nadrukkelijk laten zien. Met een klein uitvoeringsbudget en (vooral) een goede samenwerking tussen de projectpartners is een groot aantal culturele activiteiten voor senioren in gang gezet. Een deel is inmiddels ingebed in het reguliere aanbod van culturele-, zorg- en welzijnsorganisaties.

"Cultuurparticipatie is niet alleen maar dagbesteding", zegt projectleider Margreet Bouwman. "Ouderen leren via een creatieve of sportieve cursus nieuwe mensen kennen en doen dingen waarvan ze niet wisten dat ze het konden. Ze maken appgroepen aan en als je niet komt opdagen bij je clubje, dan word je gebeld. Deelnemers ondernemen ook dingen met elkaar buiten de georganiseerde activiteiten om."

Aansluiten bij wat senioren willen

Uit onderzoek blijkt dat ouderen die regelmatig deelnemen aan culturele activiteiten, minder vaak naar de dokter gaan of medicatie nodig hebben. En dat ze minder last hebben van depressie en eenzaamheid. In Kampen spelen vijf grote culturele instellingen (Stadsgehoorzaal Kampen, Stadsarchief Kampen, Stedelijk Museum, Bibliotheek en kunstencentrum Quintus), de gemeente en Welzijn Kampen hierop in. Gezamenlijk ontwikkelen ze activiteiten met en voor senioren. Vragen vanuit de doelgroep of vanuit organisaties die met ouderen werken, zijn leidend.

Sinds 2019 kwamen via Het Beste van Kampen 32 initiatieven op gang. Het gaat bijvoorbeeld om bewegingsactiviteiten, schilder-, fotografie- en muziekcurssussen. Bovendien is er een magazine met een overzicht van activiteiten op het gebied van cultuur, sport en gezelligheid voor senioren. Ook zijn er initiatieven om contacten

tussen buurtbewoners te bevorderen. En bijeenkomsten in verzorgingshuizen waarin dementerende ouderen gezamenlijk – op basis van hun herinneringen – een verhaal maken.

Deelnemende ouderen zijn enthousiast. Een deelnemster aan een muziekcursus waarin lichte percussie-instrumenten worden gebruikt, zegt: "De vrolijkheid zit erin; er wordt gelachen. Ook als je stokken door de ruimte vliegen. Dat gebeurt niet bij een kopje koffie."

Ouderen bereiken die normaliter niet deelnemen

Enthousiasme bij deelnemers is al een mooi resultaat van Het beste van Kampen. Nog mooier is dat diverse organisaties leren hoe zij ouderen bereiken die zonder dit project niet zouden deelnemen. Dat komt doordat de vijf culturele projectpartners zich elk vanuit hun eigen identiteit richten op de vragen vanuit de doelgroep. Vervolgens betrekken ze andere organisaties bij de uitvoering, zoals buurthuizen, sportclubs, Humanitas of Present.

Projectleider Bouwman licht toe: "De kern van alles wat we doen, is samenwerken. Als culturele instellingen willen we in ons DNA krijgen dat wij kunnen bijdragen aan gezondheid. En voor zorg- en welzijnsinstellingen moet duidelijk zijn dat wij niet alleen losse activiteiten aanbieden, maar dat we een middel bieden om iets te bereiken bij de senioren met wie ze werken." Bouwman is blij met het netwerk dat is gebouwd tussen welzijn, zorg, cultuur en sport. De gemeente draagt financieel bij – niet uit het cultuurbudget, maar vanuit het budget voor sociale basis. "Ik ben er trots op dat het in elkaar overloopt, dat we met z'n allen aan de slag zijn binnen het sociale domein. Tegelijkertijd blijft er iemand nodig die het netwerk onderhoudt, die kansen blijft zien en de gemeente erop blijft wijzen dat cultuur een stevige partner is. En die ervoor zorgt dat we zichtbaarder worden via de gemeentelijke communicatiekanalen, want dat kan beter."

Project Positief Gezond Overijssel leert belangrijke les

Liever van elkaar leren dan kopiëren

Succesvolle projecten over leefstijl en preventie moeten we niet alleen koesteren en kracht bijzetten, maar ook op nieuwe plekken bekend en beschikbaar maken. Met dat idee startte vorig jaar het Project Positieve Gezondheid Overijssel (PPGO) met subsidie van de provincie. Voor zes van de ‘parels’ zou een opschalingsplan komen. Zo hoeft men niet in iedere regio of gemeente zelf het wiel uit te vinden.

Elke ter Huurne en Hanneke Bodewes werken aan het project Positief Gezond Overijssel. Ze doen dat vanuit TOPFIT. Dat is een samenwerking in Oost-Nederland voor preventie en gezondheidsbevordering van twee hogescholen, twee mbo-instellingen, drie ziekenhuizen en de universiteit Twente. Bodewes is programma-coördinator bij TOPFIT. Ze vertellen hoe het project al doende een andere wending en daarmee uiteindelijk een betere opbrengst kreeg.

Enorme diversiteit

Opschalen bleek te ambitieus. “De diversiteit aan initiatieven is enorm”, blikt Ter Huurne terug. “Om zo’n initiatief op te schalen, is niet alleen heel veel informatie over het initiatief zelf nodig, maar ook van de plek waar

het moet landen. Wat is daar bijvoorbeeld het beleid van gemeenten ten aanzien van positieve gezondheid? Zijn er enthousiaste trekkers? Een initiatief is vaak heel afhankelijk van de context. We hebben aan de voorkant te makkelijk gedacht over opschalen.”

Ze besloten een andere insteek te kiezen, gaat Ter Huurne verder: “Hoe kunnen we initiatieven meer bij elkaar brengen en ze van elkaar laten leren? Want al zijn ze niet één op één te kopiëren naar een andere plek; er zitten altijd leerpunten en overstijgende succes-elementen in die wel breder toepasbaar zijn.” Bodewes: “Het was heel fijn dat de provincie meeging in dat voort-schrijdend inzicht en we de focus konden verleggen naar hoe we dan kunnen bijdragen aan een lerend netwerk.”

Beter laten aansluiten

Studenten van Saxion hebben onderzoek gedaan naar de mogelijkheden en behoeften om het lerend netwerk digitaal te ondersteunen. Ze hebben daarbij ook gekeken naar ervaringen met het bestaande digitale platform Samen voor Elkaar van provincie Overijssel. Hun bevindingen zijn in een adviesrapport en implementatieplan verwerkt.

Daarnaast leverden de gesprekken met tientallen initiatieven hele relevante inzichten op. Bodewes: “Het mooie van ons project is dat we zowel top-down, vanuit de bekende organisaties, als bottom-up zijn gaan inventariseren. Dan zie je ook de initiatieven die niet onder de paraplu Positieve Gezondheid opereren, maar daar wél aan bijdragen. Denk aan een lokaal voedselbos dat ook als ontmoetingsplek fungeert. Dat is een mooie les uit dit project: Staar je niet blind op wat er vanuit de formele structuren aangedragen wordt.”

Energie vasthouden

Een punt dat vaak ter sprake kwam: financiering vinden voor de borging. Ter Huurne: “Dat blijft een zoektocht. Zeker voor initiatieven op het snijvlak van zorg en welzijn.” Bodewes vult aan: “Het vasthouden van de energie in zo’n proces is een uitdaging. De lokale kartrekkers zetten zich vanuit intrinsieke motivatie en vaak in eigen tijd in om iets moois op te zetten. Om uit te bouwen en op te schalen zijn ook andere mensen nodig. Lukt het om die op het juiste moment te vinden? Dat is een cruciaal punt.”

Provincie zet in op mentaal welzijn van jongeren

@ease: mentale support voor en door jongeren

Jongeren praten niet makkelijk over hun problemen en zoeken nog minder snel hulp. Bij @ease kunnen ze –ook anoniem– chatten of binnenlopen voor een gesprek met leeftijdsgenoten. Dat zijn getrainde vrijwilligers die zelf vaak ook een en ander hebben meegemaakt. Ze bieden een luisterend oor aan jongeren die ergens mee zitten en op de achtergrond is een professional beschikbaar voor vragen.

April 2023 startte @ease in Zwolle met een wekelijkse inloopmiddag en chatten. Op die manier werden afgelopen periode zo’n 100 jongeren bereikt. Aan vrijwilligers heeft @ease Zwolle geen gebrek, er is zelfs een wachtlijst. Vaak hebben gegadigden zelf ook een verleden in de GGZ. Een ander helpen is goed voor hun eigen zelfbeeld en sociale

contacten. “We zien onze vrijwilligers vrienden worden en buiten @ease elkaar opzoeken. Dat is zo mooi om te zien. Ze geven niet alleen veel, maar het betekent voor henzelf ook veel”, vertelt projectleider en locatie-manager Joy van der Vegt van @ease Zwolle. “Heel veel.”

Verschillende gemeenten, waaronder Kampen, Oldenzaal en Hardenberg, hebben interesse getoond in de aanpak. Sociale Kwaliteit heeft IMPLUZ Innovatie & Preventie subsidie gegeven om te verkennen waar en hoe een nieuwe @ease-locatie mogelijk is. In Hardenberg zijn vijftien lokale partijen en de gemeente al zo ver dat ze een bijeenkomst hebben gepland om te kijken wat er nodig is om het daadwerkelijk van de grond te krijgen.

Manager Ellen Polstra, die als manager van IMPLUZ bij @ease betrokken is, juicht de betrokkenheid van de provincie toe: “Het is mooi dat Sociale Kwaliteit hier een impuls aan geeft. Met deze subsidie draagt de provincie uit dat ze het welzijn van jongeren en het vrijwilligerswerk belangrijk vindt. En ze kan het contact naar de gemeenten leggen.” De betrokkenheid van gemeenten is cruciaal, want de structurele financiering moet van hen komen. Maar de rol van de provincie blijft belangrijk. “Je kunt niet in elke gemeente iets doen. Sommige zijn gewoon te klein, daar kent iedereen elkaar. Die moeten op een grotere buurgemeente steunen. Dus die moet je met elkaar verbinden. Daar ligt een rol voor de provincie, om met alle gemeenten samen tot een visie te komen dat dit een bovenlokaal gezamenlijk belang is.”

Het versterken van maatschappelijke initiatieven en vrijwilligerswerk

Maatschappelijke opbrengsten in beeld

Sociale kwaliteit kent twee regelingen met ‘vrij’ te besteden subsidies: ‘Sociale Hypotheek’ en ‘Impuls Overijssel’. Het geld moet een bestaand initiatief versterken. Maar hoe precies, dat mogen de ontvangers zelf bepalen. De belangrijkste voorwaarde is dat zij kunnen laten zien wat het toegekende budget de maatschappij oplevert.

Met de sociale hypotheek investeert de provincie sinds 2020 in het toekomstbestendig maken van sociale ontmoetingsplekken, zoals dorps- en buurthuizen en andere multifunctionele accommodaties. Wie daarmee aan de slag wil, kan maximaal 15.000 euro aanvragen. De tegenprestatie is dat de aanvrager naast de reguliere activiteiten nieuwe activiteiten ontwikkelt en daarvoor vrijwilligers inzet. Voor elk uur dat zij zich inzetten, staat een fictief uurloon van vijftien euro. Dus een sociale hypotheek van 15.000 euro wordt afgelost met duizend uur vrijwilligerswerk. Sociale kwaliteit ziet het als win-win: de aanvrager krijgt financiële ruimte en de maatschappij krijgt meer activiteiten die door vrijwilligers worden georganiseerd.

Vrijwilligerswerk heeft een waarde

De sociale hypotheek is een succes. De vrije besteding en het fictieve uurloon spreken aanvragers aan. “Het in geld uitdrukken van vrijwilligersuren, zonder dat iemand daarvan iets op de bankrekening krijgt, betekent dat je vrijwilligerswerk echt wat waard vindt”, zeggen Tom Tijdhof en Arnold Kuiper van Kulturhus de Mare in Noord Deurningen. Zij gebruiken het geld om het Kulturhus opnieuw in te richten met een vergaderruimte, een cursusruimte en een biljartruimte. Deze ruimtes worden gebruikt voor nieuwe activiteiten, zoals een cursus AED en biljarten in verenigingsverband. “We bestonden al vijftien jaar, maar we moesten mee in de nieuwe tijd. Dat werkt fantastisch. We boren nieuwe doelgroepen aan en daardoor we hebben we nog meer reuring.”

Ook Alina Fazal, directeur van De Klup in Almelo is blij met de subsidie. “De kaders zijn ruim en je hoeft niet te verantwoorden. Dat maakt de administratieve last lager. Wij hebben de subsidie onder meer gebruikt om ons computercafé te moderniseren en vrijwilligers te werven voor nieuwe activiteiten.” Tessa van Deventer, adviseur sociale hypotheek nuanceert: “Dat van de verantwoording klopt niet helemaal: steekproefsgewijs kan een verantwoording worden gevraagd.”

In 2023 en 2024 werd in totaal 1,8 miljoen euro uitgekeerd. Dat heeft ruim 120.000 uur aan vrijwilligerswerk opgeleverd, een succes dus. Voor een eventueel vervolg laat de provincie onderzoeken hoeveel ontmoetingsplaatsen er zijn in Overijssel en waaraan behoefte is.

Win-win met de Social Handprint

Impuls Overijssel, de tweede regeling, werkt met de Social Handprint. Deze subsidie is voor initiatieven die hun organisatie willen versterken en maatschappelijke waarde leveren op de Sustainable Development Goals (SDG's). Dit zijn zeventien maatschappelijke doelen om van de wereld een betere plek te maken, vastgesteld door de Verenigde Naties. Sociale kwaliteit heeft vijf SDG's die aansluiten bij haar speerpunten gekoppeld

aan de impuls. Initiatieven die aan één of meer van deze vijf doelen bijdragen, kunnen maximaal 2.500 euro aanvragen. De voorwaarde is een Social Handprint (ontwikkeld door MAEX): een visualisatie die laat zien aan welke SDG's is bijgedragen en welke waarde dit heeft in euro's. Zo kan een buurthuis op basis van een vragenlijst de waarde laten zien van voorlichtingsavonden over leefstijl en gezondheid.

Kees van Hoof van de Deventer Sportploeg heeft al meerdere keren een impuls aangevraagd en legt uit: “Je moet tevoren goed nadenken over je doelstellingen en die vertalen naar de SDG's. Daarna is het een kwestie van aanklikken. Op het moment dat je de vragenlijst hebt ingevuld, zie je direct je maatschappelijk impact en dat kun je ook uitdrukken in een geldwaarde. Heel interessant.” Voor Van Hoof is de Sociale Handprint niet alleen een goede verantwoording, maar vooral een vorm van marketing:

“Je kunt als maatschappelijke organisatie je meerwaarde laten zien, zodat mensen zich bij je aansluiten. Een win-win situatie.” Organisaties met een Social Handprint kunnen daarmee bijvoorbeeld bij andere subsidieaanvragen of in hun jaarverslag hun impactwaarde aantonen. Van Hoof geeft toe dat het de eerste keer wel wat werk is om de Handprint te maken, maar daarna is het een kwestie van bijhouden.

“Overheden kunnen zien hoe hun subsidie rendeert in de samenleving”, zegt Gerda Deekens, een van de oprichters van Social Handprint by MAEX. “Met dit systeem kunnen we die maatschappelijke waarde zichtbaar maken.” De initiatieven weten Impuls Overijssel volgens Deekens goed te vinden: “Binnen twee dagen is de pot van 50.000 euro overvraagd.” Eind 2024 levert MAEX de eerste impactanalyse op, waaruit duidelijk wordt wat Impuls Overijssel als geheel de samenleving oplevert.

Indicatie impactwaarde € 94.000,00	T.o.v. omzet (incl. donaties en subsidies) 207,52%	Impactwaarde per FTE (betaald en vrijwillig) € 11.000,00
---------------------------------------	---	---

Meer dan alleen geld ophalen

Crowdfunding voor een betere buurt

Een van de instrumenten om initiatieven te ondersteunen in de 'toolbox' van Sociale Kwaliteit is crowdfunding. Op Samen voor Elkaar is het crowdfundingplatform in het leven geroepen. Hier van een crowdfundingsexpert.

Sinds de eerste pilot in 2022 waren twintig campagnes succesvol. Ze hebben hun streefbedrag – en vaak meer – gehaald en konden daarmee hun buurt verbeteren. Het gaat bijvoorbeeld om een nieuwe berging voor de (door vrijwilligers onderhouden) Mariakerk in Oud Borne. Of om de aanleg van groene tuinen rondom een woonzorglocatie in Lemelerveld. Maar het kan ook gaan om een theatervoorstelling of om een schenking van jeugdboeken aan klanten van een voedselbank. De succesvolle campagnes hebben samen in totaal ruim 160.000 euro opgehaald bij 2215 supporters.

Draagvlak

Else Hazeleger van Voor je Buurt begeleidt in opdracht van de provincie de crowdfundingcampagnes. Ze legt uit dat het succes van een campagne uit méér bestaat dan het ingezamelde geld. “Je tuigt als initiatiefnemer van alles op en als je dat goed doet, haal je je streefbedrag. Maar aan het einde van de rit heb je vaak ook vrijwilligers geworven.

Of mensen bieden materialen aan. Crowdfunding is een krachtig instrument om een community op te bouwen en draagvlak te krijgen voor je initiatief.”

Campagnes maken kans op ‘matchfunding’: de provincie Overijssel legt 40 procent van het doelbedrag bij (tot een maximum van 10.000 euro). Melanie Tuasuun, namens de provincie coördinator van Samen voor Elkaar Overijssel, vertelt dat de initiatieven daarvoor aan extra voorwaarden moeten voldoen. “Ze moeten bijvoorbeeld bijdragen aan een van de volgende thema’s: inclusieve samenleving, vitaliteit, duurzaamheid en positieve gezondheid, sociale ontmoetingsplekken en/of initiatieven en vrijwilligers.”

Tuasuu legt uit dat het percentage dat de provincie bijlegde, aanvankelijk op 20 procent was vastgesteld. Het is opgehoogd om de drempel voor crowdfunding te verlagen. “We moeten mensen echt even over de streep trekken. Crowdfunding kost tijd en inspanning en de concurrentie met andere subsidieregelingen was bij 20 procent te groot.” Hazeleger licht toe wat erbij komt kijken. “Je kunt vier tot acht weken crowdfunderen. Dat vraagt om een goede online campagnepagina, om inschakeling van je netwerk, om gebruikmaking van lokale en sociale media en om online en

offline activiteiten. En we raden aan om na te denken over beloningen voor donateurs. Maar als dat lukt, levert het dus veel meer op dan een zakje met geld. En het is gelukt bij bijna alle campagnes die via Samen voor Elkaar Overijssel zijn gestart.”

Inspiratiesessies

De provincie heeft de drempel voor crowdfunding ook verlaagd door initiatiefnemers intensief te laten begeleiden door Hazeleger. Zij staat de (aspirant) campagnevoerders bij met raad en daad en organiseert workshops en inspiratiesessies. “We wisselen met de initiatiefnemers tips en goede voorbeelden uit. Het is heel gaaf om te zien hoe iedereen zijn kennis deelt en inspiratie opdoet in die bijeenkomsten.”

Hazeleger en Tuasuun erkennen dat het aantal campagnes is achtergebleven bij de verwachting. Niettemin zijn ze tevreden. “Dit onderwerp heeft een lange aanlooptijd nodig, je moet er veel bekendheid aan geven”, zegt Hazeleger. “Maar crowdfunding gaat steeds relevanter zijn, ook omdat andere regelingen kunnen veranderen of wegvallen.” Tuasuun voegt daaraan toe: “Het is heel bijzonder dat wij dit in ons beleid hebben. Het zou mooi zijn als wij het na dit jaar samen met ons subsidieoket breder kunnen uitrollen binnen de organisatie, dus ook naar andere beleidsvelden.”

Stevige impuls gezamenlijke aanpak knelpunten vrijwilligerswerk

Provincie koestert ‘cruciale krachten’

Vrijwilligers zijn onmisbaar om Overijssel mooi, schoon, groen, gezellig, bereikbaar, gezond en verbonden te houden. In 2023 deed 44 procent van de Overijsselaars een vorm van vrijwilligerswerk. Dat is een mooi cijfer, maar tien jaar geleden was dat nog 56% (zie kader). De provincie wil vrijwilligersorganisaties en verenigingen helpen om deze dalende trend te keren.

Wat zijn de knelpunten van vrijwilligerswerk? Het Verwey-Jonker Instituut bracht die in 2022 voor de provincie in kaart. Op nummer één staat het vinden van nieuwe vrijwilligers die zich voor langere tijd ergens aan willen verbinden. De aanwas van nieuwe vrijwilligers houdt de uitstroom niet bij en jongeren willen wel vrijwilligerswerk doen, maar kiezen dan eerder voor kortdurende projecten. Organisaties zijn juist op zoek naar vrijwilligers voor lange(re) tijd. Vooral vrijwillige bestuursfuncties zijn moeilijk te vervullen. Daarnaast hebben overheids- en maatschappelijke instellingen de neiging vrijwilligers te overvragen, door ze als een soort semi-professional in te zetten voor hun beleidsdoelen (instrumentalisering).

Sociale Kwaliteit werkt aan de toekomstbestendigheid van het vrijwilligerswerk. Dat doet zij samen met vrijwilligerssteunpunten en -centrales, bracheorganisatie VOSVI, de Nederlandse Organisatie voor Vrijwilligers (NOV) en

organisaties als FC Noaber en Impacter. De gemeenschappelijke uitdagingen: het vinden en binden van nieuwe vrijwilligers, de vervaging tussen betaald en onbetaald werk (instrumentalisering) en het inspelen op veranderingen.

Steunpunten versterken

“Vrijwilligerswerk vindt vooral lokaal plaats”, aldus Edith Starrevelt, jarenlang bestuurder bij de VOSVI en expert op het gebied van vrijwilligerswerk. “De provincie kan gemeenten ondersteunen om het lokale vrijwilligerswerk te versterken.” Op verzoek van Sociale Kwaliteit inventariseert ze het vrijwilligersbeleid van alle gemeenten in Overijssel. Wat doen ze en waar hebben ze behoefte aan om een stap verder te komen?

“Hoe kan de provincie in de enorme diversiteit aan vrijwilligersorganisaties van toegevoegde waarde zijn?”

Niet iedere gemeente is even actief. Een steunpunt vrijwilligerswerk is er in alle gemeenten, vaak vanuit een welzijnsorganisatie. De provincie heeft voor elk steunpunt

15.000 euro beschikbaar gesteld om het lokale vrijwilligerswerk te versterken. Starrevelt monitort de uitvoering. Bijna alle (21 van 24) steunpunten maken nu gebruik van de regeling. “Het is verrassend hoeveel zo’n relatief klein bedrag lokaal kan betekenen. Ze gebruiken het geld onder meer om, soms met hulp van een coach, een toekomstvisie op te stellen. Of hun kennis- en adviesrol te versterken en kwetsbare mensen te begeleiden naar en in het vrijwilligerswerk. ‘We kunnen eindelijk eens tijd besteden aan zoiets als visieontwikkeling’, kreeg ik te horen. Maar ze zetten ook hele creatieve campagnes op om vrijwilligerswerk te promoten.”

Zo’n campagne gaat in Tubbergen en Dinkelland van start op 7 december. Kristel Trimpos van het plaatselijke steunpunt: “Het is een rondtrekkende expositie met fotoportretten van vrijwilligers. Zo geven we het vrijwilligerswerk letterlijk een gezicht, met de tekst: ‘jouw handen zijn goud waard’. Daar hoort een filmpje bij wat laat zien dat je talenten inzetten voor een ander de vrijwilliger zelf ook iets oplevert. De subsidie van de provincie geeft ons de ruimte om dat echt goed neer te zetten. Met meer aandacht en meer marketing. Dat kan niet met de regulier beschikbare uren.”

Intern ook de krachten bundelen

Naaast subsidie geven, stimuleert de provincie ook intern afdelingen om gezamenlijk vrijwilligerswerk te versterken. Vooralsnog heeft elke afdeling zijn eigen beleid en regelingen. Natuur & Milieu faciliteert bijvoorbeeld landschapsonderhoud door vrijwilligers. Mobiliteit ziet hen als belangrijke pijler in het lokale openbaar vervoer. En bij Cultuur rust onder meer het behoud van erfgoed zwaar op vrijwilligerswerk. Provinciale Staten wil nu een ‘beleidoverstijgend’ voorstel voor besteding van de twee miljoen euro die zij vrijmaakten voor de aanpak van knelpunten. Dat was tenslotte een dringend advies uit Zhet Verwey-Jonker rapport.

“Door schotten weg te halen tussen onze beleidsvelden leren we van elkaar. Je kijkt ook eens met andere ogen naar je eigen aanpak”, is de ervaring van Jessica Winter. Zij zat namens de afdeling Natuur & Milieu in de werkgroep die het

voorstel maakte. “We willen voortaan projectvoorstellen niet meer vanuit de eigen koker maar in samenhang beoordelen. Dat vraagt van onze externe partners ook een andere werkwijze dan ze tot nu gewend waren. In de werkgroep merken we nu al hoe leuk het is om een projectvoorstel gezamenlijk te beoordelen en ook echt te kijken: zit mobiliteit of cultuur hier eigenlijk ook in, of zou het een rol kunnen vervullen?”

Maatwerk langs twee sporen

Het voorstel van de werkgroep volgt twee sporen: één gericht op het ondersteunen van pilots en projecten, daarnaast een spoor dat zich richt op het versterken van het netwerk en kennisdeling. Dat tweede spoor moet eind 2025 een lange-termijnvisie op vrijwilligersbeleid opleveren. In de aanloop is er een ‘tour’ waarbij ambtenaren en bestuurders van de provincie en gemeenten en experts allerlei vrijwilligersorganisaties uit de verschillende beleidsvelden bezoeken.

Zo’n uitgebreide kennismaking is belangrijk volgens Asia Golunska, projectleider van de werkgroep die het voorstel opstelde. “Er zijn immers duizenden vrijwilligersorganisaties. De één komt een uur per week bij elkaar, de ander is bijna 24 uur per dag bezig met iets. De één is een fanfarevereniging, de ander beheert een kerk, weer een ander snoeit wilgen. Hoe kan de provincie in deze enorme diversiteit van toegevoegde waarde zijn? Door erop te vertrouwen dat vrijwilligersorganisaties zelf goed weten wat ze nodig hebben. Dat gaan we ophalen, zodat we ondersteuning kunnen aanbieden die daarbij aansluit. Je kunt geen standaardaanpak vanuit het provinciehuis voorschrijven.” Provinciale Staten zijn positief over deze benadering en hebben het voorstel in juni vastgesteld.

Sociale Kwaliteit heeft al projecten lopen om knelpunten in het vrijwilligerswerk aan te pakken. Naast jongeren, senioren en kwetsbare vrijwilligers zijn mantelzorgers een belangrijke doelgroep. Om de behoeften van mantelzorgers en mogelijkheden voor ondersteuning beter in beeld te krijgen en met elkaar te verbinden, faciliteerde de provincie op drie plekken de voorstelling Mantelzorgmonologen. Lees hierover meer in het artikel Mantelzorgmonologen bieden (h)erkenning (zie pagina 32).

Bestuursvrijwilligers ontzorgen

Naaast de extra inzet voor mantelzorgers is er bijzondere aandacht voor bestuurlijke vrijwilligers. Die zijn steeds moeilijker te vinden omdat regels almaar complexer worden. De verantwoordelijkheden worden steeds groter en bestuurswerk kost vaak veel tijd. Om vrijwilligersbesturen te ontzorgen, zijn er speciaal opgeleide bestuurscoaches. Die helpen bij verschillende vraagstukken, zoals de invulling van bestuursfuncties, bestuurlijke vernieuwing, verjonging, ledenwerving, financiën en conflicten. Ook kunnen ze bijdragen aan organisatieontwikkeling, visie en beleid.

“Goed om nu in jonge vrijwilligers te investeren”

Edith Starrevelt, betrokken bij de training en inzet van de bestuurscoaches: “Er zijn achttien coaches opgeleid en ze staan te trappelen om te beginnen. Helaas worden ze worden nog niet veel ingezet. Terwijl de behoefte er wél is. De stap om hulp te zoeken is blijkbaar toch nog heel groot.” Het wegvallen van Studio Vers Bestuur doet zich ook voelen, vult Starrevelt aan. Het provinciale programma voor bestuurlijke vernieuwing werd eind 2023 beëindigd. Juist het team van Studio Vers Bestuur had veel contacten met besturen van vrijwilligersclubs en verenigingen en kon de hulp van bestuurscoaches actief aanbieden.

Een ander instrument om vrijwilligersbesturen te versterken is de methodiek ‘Rol & Positie’. Stimuland is de bedenker ervan en kreeg van de provincie subsidie om in twee jaar met dertig besturen de methodiek te doorlopen. Rol & Positie is een laagdrempelige manier om met leden van een bestuur te reflecteren of men nog steeds de goede dingen doet. Linda Baarslag van: “Het helpt om met elkaar terug te gaan naar ‘waarom zijn we er? Wat zijn onze hoofdtaken?’ Door dat weer helder te krijgen, kan het bestuur keuzes maken: moeten wij inderdaad alles doen wat nu op ons bordje ligt? Of moeten we mensen erbij zoeken en wat moeten ze kunnen? Je ontkomt er soms ook niet aan om

de olifant in de kamer te benoemen. Maar dat helpt. De sfeer wordt anders. De besturen geven ons terug dat ze het spel waarderen, het voegt iets toe.”

Jongeren: verleiden en uitdagen

Jongeren zijn vaak lastig te bereiken voor ‘traditionele’ vrijwilligersorganisaties. Terwijl ze met de juiste benadering en een prikkel in de vorm van een beloning of een training best te strikken zijn voor vrijwillige klussen of functies. Sociale Kwaliteit doet hiervoor graag een beroep op FC Noaber, die onder meer Maatschappelijke Diensttijdtrajecten (MDT) aanbiedt en specialist is op het gebied van jeugdvrijwilligers. Jonathan van Bentum, projectmanager en regiocoördinator MDT, vertelt over de projecten van FC Noaber in [Jonge vrijwilligers: jong geleerd, oud gedaan \(zie pagina 30\)](#). Vrijwilligersexpert Starrevelt is positief over de MDT en andere manieren om jongeren met vrijwilligerswerk in aanraking te laten komen. “Ze zullen niet allemaal vrijwilligerswerk blijven doen, maar misschien denken ze op een later moment in hun leven nog eens terug aan hun MDT-traject. Heel goed om nu in ze te investeren, want dan heeft de samenleving er het meeste profijt van.”

Tot slot: waardering voor vrijwilligers tonen is ook een belangrijk onderdeel van het vrijwilligersbeleid. Bijvoorbeeld door de jaarlijkse uitreiking van de Overijsselse Vrijwilligersprijs (OVP). In elke gemeente reikte een Statenlid, gedeputeerde of de Commissaris van de Koning een oorkonde en attentie uit aan vier vrijwilligers of vrijwilligersinitiatieven. Vanaf dit jaar wordt de uitreiking van de OVP op andere leest geschoeid. Studio ACE, organisator van onder meer het Bevrijdingsfestival in Zwolle, heeft de aanbesteding hiervoor gewonnen. Omdat 2024 een jubileumjaar is – de 25e uitreiking – wil de provincie groots uitpakken.

[Klik of scan hier voor meer informatie over 'Vrijwilligers: cruciale krachten in Overijssel' \(pdf\)](#)

Het versterken van maatschappelijke initiatieven en vrijwilligerswerk

Jonge Vrijwilligers: jong geleerd, oud gedaan!

Jongeren hebben de toekomst. De provincie Overijssel stimuleert ze hun talenten te ontwikkelen door eens iets voor een ander te doen. Dat gebeurt via de Maatschappelijke Diensttijd (MDT), de Jongerenchallenge en binnenkort ook via Positieve Ontmoeting. Deze projecten zijn tot nu toe een succes!

Jongeren tussen de twaalf en dertig jaar kunnen zich aanmelden voor een MDT-traject. Tijdens het traject doen zij tachtig uur vrijwilligerswerk bij een MDT-organisatie in de buurt. MDT-organisaties zijn bijvoorbeeld welzijns-organisaties, verenigingen, stichtingen, culturele instellingen of andere non-profitorganisaties. Jongeren besteden die uren gedurende zes maanden aan vrijwilligerswerk. Dat kan van alles zijn: helpen op de sportclub, of koffieschenken in een verzorgingstehuis. Tijdens de maatschappelijke diensttijd krijgen de jongeren ook trainingen (naar keuze), begeleiding en coaching.

MDT volgens FC Noaber

Stichting FC Noaber is een van de partijen die MDT-trajecten coördineert en aanbiedt in opdracht van de provincie. Jonathan van Benthem (foto linksboven) van FC Noaber: “Het mooie is dat het zo breed is. Je kunt letterlijk alles doen, iets is al snel vrijwilligerswerk. Belangrijk is dat de taak aan drie pijlers voldoet: iets doen voor een ander, je talenten ontwikkelen en betekenisvol ontmoeten.”

FC Noaber biedt verschillende MDT-trajecten aan: de Noaberdeal, MDT-Kort Onderwijsinstellingen en MDT-Kort Gemeenten. Voor de Noaberdeal doen jongeren tachtig uur vrijwilligerswerk ruil voor een kleine vergoeding (veertig euro per maand) én keuze uit diverse trainingen.

Bijvoorbeeld omgaan met geld, EHBO of vaardigheids-trainingen. In de kortere MDT-variant is het mogelijk voor onderwijsinstellingen en gemeenten om kennis te maken met het MDT-traject. Jongeren kunnen hier minimaal dertig en maximaal vijftig uur een bepaalde activiteit uitvoeren, in een korte periode van twaalf weken.

Een vergoeding voor vrijwilligerswerk is opmerkelijk. Van Benthem: “Op deze manier proberen we de jongeren voor langere tijd te binden aan een club of organisatie. Ze doen niet snel iets voor niets. Met die vergoeding hoop je dat ze na een tijdje (ze mogen twee keer een MDT-traject volgen) zo gemotiveerd zijn dat ze het ook voor niks doen als ze iets ouder zijn.”

Een andere manier om meer jongeren te koppelen aan MDT is een betere toegankelijkheid. Van Benthem: “In 2023 is een nieuwe MDT-subsidie toegekend en daarin kunnen 1.800 jongeren in IJsselland en 1.800 jongeren in Twente een MDT-traject volgen. Dat is verdeeld over een aantal MDT-organisaties. Om dat zo makkelijk mogelijk te maken voor jongeren wordt nu gebouwd aan één loket met medewerkers die de intake doen met jongeren. Ze begeleiden ze naar een plek dicht in de buurt van hun woonplek.”

FC Noaber heeft tussen 2020 en 2024 bijna 2.200 MDT-trajecten aangeboden die bijna 160.000 vrijwilligersuren opleverden. Jongeren en organisaties zijn enthousiast, zo blijkt ook uit een recent onderzoek van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP). Dit onderzoek laat zien dat jongeren positief zijn over de MDT, dat zij de waarde ervan onderschrijven en dat de diensttijd aansluit bij hun wensen en behoeften.

Ondanks het succes heeft het vorige kabinet besloten te stoppen met de MDT. FC Noaber kan nog tot en met 2027 MDT-trajecten aanbieden. Hoe het daarna verder zal gaan is nog niet duidelijk. Van Benthem is nu al met partners in gesprek om alternatieve financiering te zoeken en te bedenken hoe de MDT kan blijven bestaan als de subsidie wegvalt. Een van zijn missies is om gemeenten veel meer mee te nemen in de MDT. Sommige gemeenten weten niet welke MDT-projecten er binnen de eigen grenzen bestaan. “Maar ik kan dat niet alleen. Ik hoop dat ik hierin ook kan optrekken met de provincie en dat de provincie grootschalig blijft aanjagen en het gedachtengoed blijft uitdragen. Het zou zonde zijn als alles wat is opgebouwd, verdwijnt.”

Jongeren laten zich graag uitdagen

Een iets laagdrempeliger manier voor jongeren om kennis te maken met vrijwilligerswerk is de Jongerenchallenge, in 2022 opgezet door FC Noaber, Deventer Doet! en Stimuland. Deelname is eenvoudig: jongeren doen vier uur vrijwilligerswerk naar keuze. Ze registreren zich bij de lokale partner en krijgen na afloop (en na het invullen van een enquête) een voucher van vijftien euro. Van Benthem: “We hebben geleerd van de voorgaande jaren en laten nu de organisaties zelf de vouchers uitkeren. Eerder deden wij dat, maar door daar weg te blijven zijn de lijntjes met de jongeren korter en vergroten we de kans dat die meer vrijwilligerswerk gaan doen.”

Van Benthem is tevreden over de Jongerenchallenge. “In 2024 zijn er 383 bonnen uitgedeeld bij verschillende partners en organisaties; 177 jongeren hebben de challenge succesvol afgerond. Nog eens 150 bonnen zitten in de pijp om uitgegeven te worden, waardoor

het aantal afgeronde challenges dit jaar op 533 zal staan.” Meer dan de helft van de jongeren deed vrijwilligerswerk in de sport, bijna een derde zocht het in zorg en welzijn en een op de tien deed iets in de culturele sector. De meeste jongeren deden voordat zij deelnamen nog geen vrijwilligerswerk. Ruim twee derde wil graag nog een keer de Jongerenchallenge doen.

Positieve Ontmoeting in de steigers

Nieuw in de stal van jonge vrijwilligers en Sociale Kwaliteit is het project Positieve Ontmoeting. In dit project, een initiatief van FC Noaber en Samen1Twente, worden jonge vrijwilligers ingezet om eenzaamheid onder leeftijdgenoten tegen te gaan. Momenteel ontwikkelen jongeren zelf een training hiervoor. Het doel is om ongeveer dertig getrainde jonge vrijwilligers in gesprek te laten gaan met jongeren die zich eenzaam voelen.

Dit project bevindt zich in de verkenningfase. De initiatiefnemers spraken in deze verkenning met veel partijen; naast MDT-organisaties ook organisaties die daarbuiten opereren zoals bijvoorbeeld Music Movers, Theatermakerij, Möllenwerf en Impacter. Ze stelden ook een projectteam samen, dat voornamelijk bestaat uit jongeren zelf en twee studenten toegepaste psychologie van Hogeschool Saxion. Onderzoekers van Topfit Citizenlab kijken mee en adviseren het projectteam.

Het versterken van maatschappelijke initiatieven en vrijwilligerswerk

‘Mantelzorgmonologen’ bieden (h)erkenning

Mantelzorg is een onderwerp waarmee vrijwel elke Overijsselaar vroeg of laat te maken krijgt. De komende jaren neemt het beroep op mantelzorgers toe en dat maakt het nog urgenter om knelpunten aan te pakken. Daarom gaf Sociale Kwaliteit aan Zorgbelang Overijssel opdracht om knelpunten én mogelijke oplossingen in beeld te brengen. Vervolgens is daarover het gesprek georganiseerd met mantelzorgers, gemeenteambtenaren en professionals van zorg- en welzijnsinstellingen. Dat heeft Zorgbelang Overijssel opgepakt, samen met ZwolleDoet!, WijzWelzijn Kampen, Carinova, Stichting Evenmens, Wijkkracht Hengelo en Dementie Twente.

Met liefde gegeven

“We hebben hiervoor de theatervoorstelling ‘Mantelzorgmonologen’ van Ceder Trainingen ingezet”, vertelt Karin van Dam. Zij heeft het project vanuit Zorgbelang Overijssel gecoördineerd. “In de monologen praten drie typen mantelzorgers over hun ervaringen: een jongere, een werkende en een oudere mantelzorger. De voorstelling is bedoeld als een vorm van erkenning van zorg die met veel liefde wordt gegeven, maar ook heel veel van mantelzorgers vraagt. Voor het publiek waren de ervaringen die acteurs in hun monologen deelden zeer herkenbaar. Ze boden zo goede aanknopingspunten voor een gesprek.”

Bij de voorstelling hoorde een informatiemarkt waar aanwezigen in gesprek konden gaan met partijen die

mantelzorgers kunnen ondersteunen. Dit aanbod is vaak onbekend bij mantelzorgers. Als zij er een beroep op willen doen, ervaren ze soms drempels. Neem bijvoorbeeld respijtzorg, dat is belangrijk zodat de mantelzorger zelf op adem kan komen; dit belang wordt niet altijd (h)erkend door degene die de zorg moet toewijzen.

Positieve reacties

Tot nu toe is de voorstelling plus informatiemarkt op drie plekken in Overijssel geweest: Deventer, Kampen en Hengelo. Dat was in het najaar van 2023. Van Dam is tevreden met de opbrengst aan de bijeenkomsten. “In Deventer hebben we na honderd aanmeldingen de inschrijving gestopt, om ruimte voor het gesprek te houden. In Hengelo hadden we zestig en in Kampen veertig deelnemers. Na afloop vonden mooie gesprekken plaats en ontvingen we veel positieve reacties. Het verliep boven onze verwachting.”

Terugkerende onderwerpen in de gesprekken: de vanzelfsprekendheid om te zorgen voor een dierbare, de onvoorspelbaarheid van mantelzorg, de drempel om zorg uit handen te geven uit angst dat het anders – minder goed – gebeurt en het belang van respijtzorg.

Ruimte en vertrouwen

Over de samenwerking met Sociale Kwaliteit is Van Dam zeer tevreden. “Ik vond het fijn dat we vanuit de provincie veel ruimte en vertrouwen kregen. Uit contacten tussendoor

bleek dat ze betrokken waren en meedachten.” Alle betrokken organisaties zijn ook enthousiast over het traject en alweer bezig met een vervolgplan om de voorstellingen en aansluitend themabijeenkomsten in andere gemeenten van de grond te krijgen. Tot slot heeft Van Dam nog een advies voor provincie en gemeenten: “Laat mantelzorgers zelf meepraten over het beleid, hun ervaringen zijn belangrijk. Geef ruimte aan oplossingen die bij hen passen.”

Colofon

De Evaluatiekrant Sociale Kwaliteit is een uitgave van de provincie Overijssel

Onderzoek, analyse en teksten: Sonja Leferink en Letty Francissen – De Onderzoekspartner

Eindredactie: Rinze Kaatman

Beeldmateriaal: met dank aan partners en provincie Overijssel

Vormgeving: Bureau Circuit

Druk: Bredewold

Zwolle, november 2024